

Socialtjänstfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av ett motionsyrkande om stärkt egenkontroll.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som bör vidtas för att utveckla ett system för att stärka egenkontrollen i såväl offentliga som privata verksamheter som bedriver socialtjänst.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbeten.

I betänkandet finns 34 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD). I en reservation (S, MP, V) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Motioner om ensamkommande barn och familjehem behandlas i betänkande 2015/16:SoU18 Ensamkommande barn.

Behandlade förslag

Cirka 160 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16. 2 yrkanden från följdmotioner till skrivelsen 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	10
Utskottets överväganden.....	11
Socialtjänstens arbete.....	11
Bistånd.....	19
Hemlöshet.....	22
Anhörigstöd.....	25
Stöd till brottsoffer.....	28
Våld i nära relationer.....	29
Våldsbejakande extremism.....	39
Adoption.....	41
Utsatta EU-medborgare.....	43
Föräldrastöd.....	51
Missbruksvård.....	55
Reservationer.....	64
1. Översyn av socialtjänstlagen, punkt 1 (M).....	64
2. Översyn av socialtjänstlagen, punkt 1 (C).....	64
3. Kompetens och kvalitet, punkt 2 (M).....	65
4. Samordning m.m., punkt 3 (M).....	65
5. Tillsyn, punkt 4 (M).....	66
6. Stärkt egenkontroll, punkt 5 (S, MP, V).....	67
7. Anmälningsskyldighet, punkt 6 (M).....	67
8. Bistånd, punkt 7 (SD).....	68
9. Bistånd, punkt 7 (C).....	68
10. Hemlöshet, punkt 8 (V).....	69
11. Anhörigstöd, punkt 9 (SD).....	70
12. Anhörigstöd, punkt 9 (V).....	71
13. Stöd till brottsoffer, punkt 10 (V).....	71
14. Våld i nära relationer, punkt 11 (V).....	72
15. Dödsfallsutredningar, punkt 12 (V).....	73
16. Kvinnojourernas finansiering, punkt 13 (M, C, L, KD).....	74
17. Hedersrelaterat våld, punkt 14 (SD).....	75
18. Hedersrelaterat våld, punkt 14 (L).....	75
19. Våldsbejakande extremism, punkt 15 (SD).....	76
20. Sveriges samarbete med andra EU-länder, punkt 19 (L).....	77
21. Initiativ på EU-nivå, punkt 20 (M, C, L, KD).....	78
22. Hjälp genom EU-finansierade samarbetsprojekt, punkt 21 (M, C, L, KD).....	78
23. Sanktioner för EU:s medlemsstater, punkt 22 (M, C, KD).....	79
24. Föräldrautbildning, punkt 23 (M).....	79
25. Föräldrautbildning, punkt 23 (SD).....	80
26. Föräldrautbildning, punkt 23 (KD).....	81
27. Familjecentraler och familjens roll, punkt 24 (KD).....	82
28. Huvudmannaskap för missbruksvården, punkt 25 (SD).....	82
29. Huvudmannaskap för missbruksvården, punkt 25 (C).....	83
30. Huvudmannaskap för missbruksvården, punkt 25 (V).....	84
31. Kvalitetssäkring av HVB-hem, punkt 27 (V).....	84
32. Missbrukande kvinnor och deras behandling, punkt 28 (V).....	85

33. Tillgång på tvångsvårdsplatser, punkt 29 (M)	86
34. Nationellt kunskapscentrum, punkt 30 (V)	86
Särskilda yttranden	87
1. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (M)	87
2. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (SD)	87
3. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (C)	87
4. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (L)	87
5. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (KD)	88
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	89
Motioner väckta med anledning av skrivelse 2015/16:86	89
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	89
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	106

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialtjänstens arbete

1. Översyn av socialtjänstlagen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:842 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 3,

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (C)

2. Kompetens och kvalitet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1092 av Ellen Juntti (M),

2015/16:1176 av Eva Lohman (M),

2015/16:2150 av Åsa Lindestam m.fl. (S),

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 4, 19 och 22
samt

2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) yrkandena 3, 5 och 6.

Reservation 3 (M)

3. Samordning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2303 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2,

2015/16:2305 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4,

2015/16:2306 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 8,

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 23 och

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 4 (M)

4. Tillsyn

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 24,

2015/16:2780 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 10
och

2015/16:2876 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 5 (M)

5. Stärkt egenkontroll

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som

bör vidtas för att utveckla ett system för att stärka egenkontrollen i såväl offentliga som privata verksamheter som bedriver socialtjänst, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion
2015/16:2780 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 13.
Reservation 6 (S, MP, V)

6. Anmälningsskyldighet

Riksdagen avslår motion
2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 6.
Reservation 7 (M)

Bistånd

7. Bistånd

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 3,
2015/16:3052 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 1 och
2015/16:3101 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.
Reservation 8 (SD)
Reservation 9 (C)

Hemlöshet

8. Hemlöshet

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:369 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 3 och 4,
2015/16:623 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) och
2015/16:2431 av Annika Qarlssohn m.fl. (C) yrkande 17.
Reservation 10 (V)

Anhörigstöd

9. Anhörigstöd

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4,
2015/16:1804 av Per Ramhorn (SD) och
2015/16:3325 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 3.
Reservation 11 (SD)
Reservation 12 (V)

Stöd till brottsoffer

10. Stöd till brottsoffer

Riksdagen avslår motion
2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 5.
Reservation 13 (V)

*Våld i nära relationer***11. Våld i nära relationer**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:586 av Hanna Westerén m.fl. (S),

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 3, 10, 16 och 17.

Reservation 14 (V)

12. Dödsfallsutredningar

Riksdagen avslår motion

2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 6–8.

Reservation 15 (V)

13. Kvinnojourernas finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 1,

2015/16:1742 av Gunilla Nordgren (M),

2015/16:1860 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5 och

2015/16:2431 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 16 (M, C, L, KD)

14. Hedersrelaterat våld

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:779 av Robert Hannah (FP) yrkandena 4–6 och

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 23 och 26.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (L)

*Våldsbejakande extremism***15. Våldsbejakande extremism**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:780 av Robert Hannah (FP) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:2397 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 3.

Reservation 19 (SD)

*Adoption***16. Adoption**

Riksdagen avslår motion

2015/16:787 av Robert Hannah (FP) yrkandena 1 och 2.

*Utsatta EU-medborgare***17. Nationella samordnarens uppdrag**

Riksdagen avslår motion

2015/16:84 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

18. Socialtjänstens insatser

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) yrkandena 9 och 10,

2015/16:2186 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2015/16:2256 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2.

19. Sveriges samarbete med andra EU-länder

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) yrkandena 5, 6, 11 och 12 samt

2015/16:2567 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 33.

Reservation 20 (L)

20. Initiativ på EU-nivå

Riksdagen avslår motion

2015/16:2304 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 21 (M, C, L, KD)

21. Hjälp genom EU-finansierade samarbetsprojekt

Riksdagen avslår motion

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 12.

Reservation 22 (M, C, L, KD)

22. Sanktioner för EU:s medlemsstater

Riksdagen avslår motion

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 13.

Reservation 23 (M, C, KD)

Föräldrastöd

23. Föräldrautbildning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1472 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda FP) yrkandena 3 och 4,

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 27,

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 77 och 82,

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 28–30 och

2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 24 (M)

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (KD)

24. Familjecentraler och familjens roll

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 83,
2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,
2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och
2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.
Reservation 27 (KD)

Missbruksvård

25. Huvudmannaskap för missbruksvården

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10,
2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt
2015/16:3327 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 1.
Reservation 28 (SD)
Reservation 29 (C)
Reservation 30 (V)

26. Indraget försörjningsstöd för missbrukare

Riksdagen avslår motion
2015/16:2868 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande
2.

27. Kvalitetssäkring av HVB-hem

Riksdagen avslår motion
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 5.
Reservation 31 (V)

28. Missbrukande kvinnor och deras behandling

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 7 och
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 15.
Reservation 32 (V)

29. Tillgång på tvångsvårdsplatser

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:1276 av Jan Ericson (M) och
2015/16:2485 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 8.
Reservation 33 (M)

30. Nationellt kunskapscentrum

Riksdagen avslår motion
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2.
Reservation 34 (V)

*Socialtjänstmotioner – förenklad behandling***31. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 3 mars 2016

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Sofia Fölster (M), Staffan Danielsson (C) och Stefan Nilsson (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 158 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16 och 2 yrkanden från följdmotioner till skrivelsen 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020.

Av dessa behandlas 59 motionsyrkanden förenklat, se bilaga 2.

Barn-, äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regnér informerade om regeringens arbete med utsatta EU-medborgare vid ett utskottssammanträde den 2 februari 2016. Vid detta sammanträde informerade också den tidigare nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, Martin Valfridson, om sitt arbete och betänkandet Framtid sökes – Slutredovisning från den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare (SOU 2016:6).

Utskottets överväganden

Socialtjänstens arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som bör vidtas för att utveckla ett system för att stärka egenkontrollen i såväl offentliga som privata verksamheter som bedriver socialtjänst. Riksdagen avslår motionsyrkanden om översyn av socialtjänstlagen, kompetens och kvalitet, samordning m.m., tillsyn och anmälningsskyldighet.

Jämför reservationerna 1 (M), 2 (C), 3 (M), 4 (M), 5 (M), 6 (S, MP, V) och 7 (M).

Motionerna

Översyn av socialtjänstlagen

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att genomföra en total översyn av socialtjänstlagen. Liknande yrkanden finns i motionerna 2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) yrkande 1 och 2015/16:842 av Hillevi Larsson m.fl. (S).

I motion 2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att se över socialtjänstlagen för att möjliggöra förenklade biståndsbedömningar inom missbruksvården.

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att skapa en tydligare och bättre arbetsfördelning mellan politik och profession inom socialtjänsten.

Kompetens och kvalitet

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkandena 4 och 19 tillkännagivanden om att under mandatperioden utveckla en strategi för långsiktig personalförsörjning och ett kompetenslyft för socialtjänsten och dess medarbetare. I yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om höjd kvalitet genom bl.a. en tydligare ansvarsfördelning.

I motion 2015/16:1176 av Eva Lohman (M) föreslås ett tillkännagivande om behovet av hbt-certifieringar av offentligt finansierad omsorg och vård.

I motion 2015/16:1092 av Ellen Juntti (M) föreslås ett tillkännagivande om tydligare rutiner för socialtjänstens arbete med utredningar av barn och unga.

I motion 2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen bör ta ett ökat ansvar för krisen inom

socialtjänsten genom att exempelvis ta fram en nationell handlingsplan för att kunna förbättra kvaliteten. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta särskilda specialisttjänster för socionomer med lång yrkeserfarenhet och vidareutbildning. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att det behövs mer sakkunnig personal på exempelvis Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg för att kunna ge stöd för landets socialsekreterare.

I motion 2015/16:2150 av Åsa Lindestam m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att tillgängliggöra kunskapen om lekterapi till berörda yrkeskategorier.

Samordning m.m.

I motion 2015/16:2303 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om samordning och effektivisering av insatser för att bryta det utanförskap i geografiskt definierade områden som tydliggjorts av polisen.

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 23 ett tillkännagivande om att stimulera social rörlighet och riva utanförskap.

I partimotion 2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) föreslås i yrkande 5 ett tillkännagivande om fler socialarbetare på fältet. Liknande yrkanden finns i motion 2015/16:2305 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4 och motion 2015/16:2306 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 8.

Tillsyn

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 24 ett tillkännagivande om stärkt tillsyn av socialtjänsten och genomförande av tydliga följdåtgärder vid upprepade försummelse och allvarliga brister.

I motion 2015/16:2876 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om ett utökat uppdrag för Ivo i syfte att bl.a. stärka tillsyn och uppföljning i socialtjänsten. Moderaterna satsar pengar för detta fr.o.m. 2017.

I motion 2015/16:2780 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) föreslås i yrkande 10 ett tillkännagivande om att Inspektionen för vård och omsorg ska utveckla sin tillsyn till att även omfatta hur kommunerna fullgör sin egenkontroll.

Stärkt egenkontroll

I motion 2015/16:2780 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) föreslås i yrkande 13 ett tillkännagivande om att tillsammans med huvudmännen utveckla ett system för att stärka kommunernas egenkontroll av verksamhet i såväl kommunal som privat regi.

Anmälningsskyldighet

I motion 2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås i yrkande 6 ett tillkännagivande om en utvärdering av anledningarna till varför myndigheter och yrkesgrupper som har anmälningsplikt inte alltid anmäler misstankar om brott.

Gällande rätt

Samhällets socialtjänst ska enligt 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Vidare anføres i bestämmelsen att socialtjänsten ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser samtidigt som hänsyn tas till människans ansvar för sin och andras sociala situation. Verksamheten ska vidare bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Varje kommun svarar för socialtjänsten i sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § första stycket SoL).

Enligt 3 kap. 3 § SoL ska insatser inom socialtjänsten vara av god kvalitet. För att utföra uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

I 3 kap. 3 a § SoL finns sedan 2014 en bestämmelse om krav på behörighet för att få utföra vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården. Socialnämnden ska använda handläggare som har svensk socionomexamen eller annan relevant examen på grundnivå i högskolan eller som har en erkänd utländsk utbildning. Syftet med bestämmelsen är att skapa en långsiktig garanti för att arbetsuppgifter utförs av personal med viss formell kompetens och på så sätt öka förutsättningarna för att barn och unga får lämpliga insatser.

Enligt 13 kap. 1 § SoL utövar Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) tillsyn över socialtjänsten. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete finns bestämmelser om bl.a. att den som bedriver socialtjänst ska utöva egenkontroll och att egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver socialtjänst ska kunna säkra verksamhetens kvalitet.

Sedan den 1 oktober 2014 omfattar Ivos tillsyn även kontroll av hur verksamheterna fullgör sin skyldighet att bedriva egenkontroll (2 § andra stycket förordningen [2013:176] med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg).

Enligt 14 kap. 1 § SoL är vissa myndigheter och yrkesverksamma skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att barn far illa, nämligen

1. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Bakgrund och pågående arbete

Översyn av SoL

Enligt uppgift från Socialdepartementet pågår ett arbete med att ta fram direktiv för en samlad översyn av SoL. Ambitionen är att direktiven ska vara klara under våren 2016.

Kompetens och kvalitet

Enligt budgetpropositionen pågår det arbete för att öka förutsättningarna för en stärkt och mer kunskapsbaserad socialtjänst (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 130–131). Det handlar om verksamhetsöverskridande satsningar som har bäring på flera av de nationella målen inom socialtjänstens områden. För att ge de lokala verksamheterna förbättrade förutsättningar att ge vård och insatser som vilar på bästa tillgängliga kunskaper krävs en utvecklad samverkan mellan den nationella, den regionala och den lokala nivån. Socialstyrelsen får centrala uppgifter i detta myndighetsgemensamma arbete, och för att öka samverkan inrättades två olika grupper den 1 juli 2015, nämligen Rådet för styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst och Huvudmannagruppen för behovsanpassad styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Detta förväntas bidra till att den statliga styrningen med kunskap blir samordnad, effektiv och anpassad till de behov som huvudmän och professioner inom bl.a. socialtjänsten har. I myndigheternas arbete ska patienters och brukares kunskaper och erfarenheter beaktas.

Regeringen har sedan 2011 tecknat överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 132). I

Statskontorets slutrapport (2014)¹ konstateras att stödstrukturer för kunskapsutveckling har byggts upp i samtliga län. Utvecklingsarbetet har lett till att ca 70 procent av landets socialchefer anser att stödstrukturerna i stor utsträckning fungerar som en arena för lokala och regionala prioriteringar och strategier inom välfärdsområdet. Statskontoret konstaterar också att det dock finns utvecklingsbehov; bl.a. behöver stödstrukturernas koppling till forskningen utvecklas. Vidare behövs insatser för att etablera kontaktvägar med privata utförare om stödstrukturerna ska kunna ge stöd till hela socialtjänsten. Enligt uppgift från Regeringskansliet är en överenskommelse för 2016 att vänta.

Öppna jämförelser är en uppsättning indikatorer som redovisas återkommande och som speglar verksamhetens kvalitet, resultat, jämlikhet och effektivitet (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 132). Syftet med öppna jämförelser är att stimulera kommuner och landsting att analysera sin verksamhet, lära av varandra, förbättra kvaliteten och effektivisera verksamheten. Socialstyrelsen konstaterar i slututvärderingen av det femåriga regeringsuppdraget att de uppsatta målen för utvecklingsarbetet av jämförelserna i allt väsentligt är uppnådda samt att de numera fyller en central uppgift och efterfrågas av kommuner och utförare inom socialtjänstens verksamhetsområde.²

Senast den 31 maj 2016 ska Socialstyrelsen delredovisa ett uppdrag (S2015/08135/RS) om uppföljning av SoL. I delredovisningen ska de redogöra för vilka konsekvenser behörighetsregleringen medför för kommunerna och vilka möjligheter som finns för icke behörig personal att bli behörig.

Den 1 april 2015 fick Socialstyrelsen regeringens uppdrag att ta fram ett stöd till yrkesintroduktion för socialsekreterare i den sociala barn- och ungdomsvården och anskaffa uppdragsutbildningar för socialsekreterare i den sociala barn- och ungdomsvården samt arbetsledare och chefer inom individ- och familjeomsorgen (S2015/3337/FST). Första utbildningsomgången skulle starta i januari 2016, utbildningarna skulle gå i flera omgångar t.o.m. 2017 och uppdraget skulle redovisas senast den 31 januari 2017. Sedan Socialstyrelsen lämnat in önskemål om att tidpunkten för utbildningarna skjuts fram har uppdraget förlängts till den 31 augusti 2018. Regeringen har för avsikt att låta utbildningsinsatsen fortgå t.o.m. 2018.

I juni 2015 antog SKL en handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården som innehåller konkreta förslag för att ge verksamheten bättre förutsättningar att klara sitt uppdrag. Handlingsplanen innehåller drygt 40 konkreta förslag för att stärka den sociala barn- och ungdomsvården och lyfter tre huvudområden: tydligt uppdrag, god arbetsmiljö och tillgång till aktuell kunskap. Syftet är att ge verksamheten bättre förutsättningar att klara sitt uppdrag att skydda och stödja barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa.

¹ Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – Utvärdering av överenskommelsen mellan regeringen och SKL (Statskontoret 2014:18).

² Öppna jämförelser av socialtjänst och hemsjukvård 2010–2014 (Socialstyrelsen 2015).

Tillsyn

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) bildades den 1 juni 2013 och utövar tillsyn över verksamheter inom bl.a. socialtjänstområdet. Uppgifterna består främst av tillsyn och tillståndsgivning inom socialtjänst, inom verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och inom hälso- och sjukvård och därmed jämförlig verksamhet. Vidare ska Ivo bl.a. ansvara för de register som behövs för att utöva verksamheten. Om Ivo noterar stora brister i sin tillsyn följer inspektionen upp dessa. Även förelägganden vid vite och beslut om förbud kan komma i fråga (13 kap. SoL).

I mars varje år överlämnar Ivo en tillsynsrapport till regeringen. I tillsynsrapporten för 2014³ redovisade Ivo att de brister som återkom inom flera områden och som bedömdes som viktiga ur patientens och brukarens perspektiv var personal- och kompetensrelaterade samt bestod i otillräcklig eller utebliven samverkan. Inom socialtjänsten bedöms situationen som bekymmersam och på vissa håll alarmerande, framför allt beroende på svårigheten att behålla erfarna socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Ivo har ett pågående regeringsuppdrag (S2014/08929/SAM) att öka effektiviteten i tillsynen inom socialtjänsten. I uppdraget ingår att utveckla en metod för hur myndigheten ska utöva tillsyn över hur kommunerna fullgör sin egenkontroll. Med egenkontroll avses kommunernas skyldighet att kontrollera att den egna verksamheten och verksamhet som lagts ut på entreprenad bedrivs med god kvalitet och enligt de regler som gäller. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2016.

Den 27 januari 2016 besvarade statsrådet Gabriel Wikström en skriftlig fråga (fr. 2015/16:640) om minskade resurser till Ivo och om att regeringen beslutat att antalet kontroller av boenden för barn kommer att halveras för 2016. Statsrådet förklarade att anslaget för Ivo ökades temporärt för 2013–2016 i budgetpropositionerna för 2013 och 2014 med syftet att använda medlen till utveckling av bl.a. it-system och register. Beslutet fattades av den dåvarande regeringen och gav följande anslagsramar: för 2013 (den 1 juni–31 december) – 376 miljoner kronor, för 2014 – 648,5 miljoner kronor och för 2015 – 634 miljoner kronor. För 2016 har 638,5 miljoner kronor anvisats till Ivo. Därefter upphör den temporära förstärkningen och anslaget utgår från den dåvarande regeringens beräknade anslagsnivå. Statsrådet anförde vidare att ändringen av frekvenstillsynen innebär att Ivo ska inspektera samtliga boenden för barn och unga regelbundet med lämpliga tidsmellanrum, minst en gång per år. Ivo föreslog i sitt budgetunderlag för 2016–2018 att regeringen skulle avskaffa kravet på frekvenstillsyn av boenden för barn och unga. Enligt Ivo skulle det ge möjlighet att bedriva en effektivare tillsyn. Regeringen bedömer att det är viktigt med kontinuitet i tillsynen av boenden för barn och unga och att tillsynen ska utföras löpande och med regelbundna intervall.

³ De viktigaste iakttagelserna inom tillsyn och tillståndsprövning verksamhetsåret 2014 (Ivo, tillsynsrapport 2015).

Statsrådet hänvisade sedan till Klagomålsutredningen (S2014:15) som i december 2015 lämnade sitt slutbetänkande Nya perspektiv i klagomål och tillsyn. Där föreslås hur hanteringen av klagomål mot hälso- och sjukvården och dess personal kan bli enklare, mer ändamålsenlig och effektivare och på så sätt frigöra resurser för den tillsyn som Ivo bedriver. Enligt statsrådet bereder regeringen för närvarande förslagen och följer också Ivo och utvecklingen på området löpande.

Se även statsrådet Åsa Regnérs svar den 27 januari 2016 på skriftlig fråga 2015/16:636 om färre kontroller av boenden för barn.

Anmälningsskyldighet

Enligt Barnombudsmannens rapport Signaler (2012) hade tidigare utredningar visat att endast en liten andel av de fall där barn misstänkts fara illa anmäls till socialnämnden.⁴ Barnombudsmannen föreslog i rapporten bl.a. att det skulle införas en bestämmelse i högskoleförordningen om att det krävs kunskap om barnets rättigheter, hur man upptäcker barn som far illa och hur man fullföljer sin anmälningsskyldighet för examen i de yrken där man möter barn.

Socialstyrelsen publicerade 2014 en folder för personal som är anmälningsskyldig enligt 14 kap. 1 § SoL. Den tar upp varför man ska anmäla, hur det går till och vilken återkoppling det går att få från socialtjänsten. Informationen i foldern bygger på bestämmelser i 14 kap. SoL och JO:s beslut i ärenden om anmälningar.

Samma år publicerade Socialstyrelsen handboken Anmäla oro för barn – Stöd för anmälningsskyldiga och andra anmälare. Handboken är tänkt att ge stöd till chefer och anmälare om anmälningar till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att barn far illa (14 kap. 1 och 1 c §§ SoL). Informationen utgår främst från lagar, förarbeten, rättsfall och JO:s beslut i ärenden om anmälningar.

Nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården

Den dåvarande regeringen tillsatte i augusti 2014 en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården, Cecilia Grefve (dnr S2014/6314). Uppdraget sträcker sig från den 1 november 2014 t.o.m. 30 april 2017. Den nationella samordnaren ska i dialog med minst 50 kommuner stärka och stödja socialtjänsten i arbetet med den sociala barn- och ungdomsvården. Arbetet ska stimulera och inspirera socialtjänsten att utveckla verksamheten på bästa möjliga vis för att möta de utmaningar som finns. I dialogen med kommunerna kan också kommunernas förutsättningar för att ge stöd och skydd till barn och unga belysas samt om det nationella stödet är ändamålsenligt utformat. Arbetet ska bedrivas i samarbete med SKL och de regionala utvecklingsledarna för barn och unga. Den nationella samordnaren ska samråda med berörda

⁴ Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn (Socialstyrelsen 2004).

myndigheter och andra aktörer som samordnaren anser vara relevanta för uppdragets genomförande.

2014 års vårdnadsutredning

En särskild utredare har i uppdrag att följa upp och undersöka hur reglerna i 2006 års vårdnadsreform har fungerat i praktiken och om syftet med reformen – att stärka barnrättsperspektivet – har uppnåtts (Ju 2014:14, dir. 2014:84). I uppdraget ingår bl.a. att ta ställning till om det finns behov av åtgärder för att stärka kompetensen vid handläggning av frågor om vårdnad, boende och umgänge. Uppdraget ska redovisas senast den 28 oktober 2016.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motioner om en översyn av SoL och om att skapa en tydligare och bättre arbetsfördelning mellan politik och profession inom socialtjänsten i betänkande 2014/15:SoU10 (s. 13 och 14, reservation av M). Utskottet delade bedömningen att SoL ska vara överskådlig, att det ska vara enkelt för enskilda att ta del av servicetjänster och att kommunerna ska ha goda förutsättningar att ge service till enskilda medborgare. Utskottet välkomnade även initiativet till att ta fram direktiv till en samlad översyn av SoL. Riksdagen följde utskottet, se beslutet i protokollet från den 16 april 2015.

Utskottets ställningstagande

Det är av stor vikt att socialtjänstlagen är överskådlig, att det är enkelt för den enskilde att ta del av servicetjänster och att kommunerna har goda förutsättningar att ge service till enskilda medborgare. Utskottet noterar det arbete som pågår i Regeringskansliet med att ta fram direktiv för en översyn av SoL och att ambitionen är att direktiven ska vara klara under våren 2016. Resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Motionerna 2015/16:842 (S), 2015/16:2430 (C) yrkande 3, 2015/16:2482 (M) yrkandena 1 och 2 och 2015/16:2687 (KD) yrkande 1 avstyrks.

Handläggningen av ärenden och insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, och för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Utskottet noterar att det pågår ett arbete för att öka förutsättningarna för en stärkt och mer kunskapsbaserad socialtjänst. I det arbetet krävs en utvecklad samverkan på nationell, regional och lokal nivå, och utskottet noterar och ser positivt på att Socialstyrelsen ges centrala uppgifter i det myndighetsgemensamma arbetet. Därtill kan nämnas regeringens årliga överenskommelser med SKL om stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten samt de öppna jämförelserna som fyller en central uppgift för kommuner och utförare inom socialtjänstens verksamhetsområde. Utskottet noterar vidare Socialstyrelsens väntade redovisning av konsekvenserna av behörighetsregleringen och möjligheterna

för icke behörig personal att bli behörig samt myndighetens uppdrag att ta fram ett stöd till yrkesintroduktion för socialsekreterare i den sociala barn- och ungdomsvården. Slutligen noterar utskottet SKL:s nyligen framtagna handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. Mot bakgrund av det omfattande pågående arbetet avstyrks motionerna 2015/16:1092 (M), 2015/16:1176 (M), 2015/16:2150 (S), 2015/16:2482 (M) yrkandena 4, 19 och 22 och 2015/16:2687 (KD) yrkandena 3, 5 och 6.

Även motionerna 2015/16:2303 (M) yrkande 2, 2015/16:2305 (M) yrkande 4, 2015/16:2306 (M) yrkande 8, 2015/16:2482 (M) yrkande 23 och 2015/16:3072 (M) yrkande 5 avstyrks.

Inspektionen för vård och omsorg utövar tillsyn över verksamheter inom bl.a. socialtjänstområdet. Sedan den 1 oktober 2014 omfattar tillsynen även kontroll av hur de olika verksamheterna fullgör sin skyldighet att bedriva egenkontroll. Utskottet noterar myndighetens pågående uppdrag att öka effektiviteten i tillsynen inom socialtjänsten. Motion 2015/16:2780 (KD, M, C, FP) yrkande 10 får anses tillgodosedd och avstyrks. Riksdagen bör inte heller ta något initiativ med anledning av motionerna 2015/16:2482 (M) yrkande 24 och 2015/16:2876 (M) yrkande 2. Motionerna avstyrks.

Egenkontrollen är av stor betydelse när det gäller att säkra kvaliteten i en verksamhet. Med delvis bifall till motion 2015/16:2780 (KD, M, C, FP) yrkande 13 anser utskottet att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som bör vidtas för att utveckla ett system för att stärka egenkontrollen i såväl offentliga som privata verksamheter som bedriver socialtjänst.

Det är angeläget att anmälningsplikten upprätthålls och att anmälan görs när barn misstänks fara illa. Utskottet noterar att Socialstyrelsen efter det att Barnombudsmannen lämnade sin rapport i ämnet 2012 publicerat material till stöd för såväl anmälare som chefer. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motion 2015/16:2336 (M) yrkande 6 avstyrks.

Bistånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bistånd.

Jämför reservationerna 8 (SD) och 9 (C).

Motionerna

I motion 2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att de tröskeleffekter som i dag finns i försörjningsstödet och andra bidrag bör ses över med fokus på att underlätta steget från utanförskap till arbete.

I motion 2015/16:3101 av Markus Wiechel (SD) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att möjliggöra samhällstjänster för dem som saknar arbete.

I motion 2015/16:3052 av Anders W Jonsson m.fl. (C) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att se över hur socialtjänstlagen kan förtydligas för att lyfta fram kommunernas skyldighet att erbjuda stöd med inriktning mot reguljär arbetsmarknad åt personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa samt personer som har försörjningsstöd. Motionärerna påpekar att studier som genomförts bekräftar att den s.k. IPS-modellen (Individual Placement and Support) har goda effekter vad gäller att få ut individer i arbete, liksom den s.k. Nackamodellen.

Gällande rätt

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § SoL rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

För att öka möjligheterna för personer med ekonomiskt bistånd att försörja sig själva genom arbete ändrades reglerna i SoL den 1 juli 2013. Samtidigt ökade socialtjänstens möjligheter att stimulera, uppmuntra och stödja dessa personer till egen försörjning. De nya reglerna innebär att när socialtjänsten beräknar om ett hushåll har rätt till ekonomiskt bistånd ska inte hela arbetsinkomsten räknas in. För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska bara 75 procent av arbetsinkomsterna räknas in. Beräkningsregeln ska gälla under två år (4 kap. 1 b § SoL). Vidare fick socialnämnden ökade möjligheter att hänvisa en biståndsmottagare till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Detta gäller om Arbetsförmedlingen inte har kunnat erbjuda personen någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd (4 kap. 4 § SoL).

Bakgrund och pågående arbete

Samverkan och ekonomiskt bistånd

Av budgetpropositionen för 2016 framgår att andelen kommuner som hade en formaliserad samverkan med externa aktörer i enskilda ärenden fortsatte att öka under 2014 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 148). Mest ökade andelen kommuner som hade överenskommelser om samverkan mellan en verksamhet med ekonomiskt bistånd och öppensykiatri; andelen ökade från 12 procent 2012 till 39 procent 2014. När det gäller samverkan med Arbetsförmedlingen hade 40 procent av kommunerna överenskommelser om samverkan 2014 jämfört med 21 procent 2012.

Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd

I april 2015 lämnade Utredningen om stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot stöd och bistånd betänkandet Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd (SOU 2015:44). Här finns förslag på bl.a. en ny bestämmelse i SoL, i vilken det förtydligas vilka krav som kan ställas på en arbetslös person som ansöker om försörjningsstöd. Utredningen föreslår att det i 4 kap. 1 § andra stycket SoL föreskrivs att den som är arbetsför och oförhindrad att arbeta i fråga om försörjningsstöd är skyldig att vara aktivt arbetssökande, anmäld som arbetssökande på den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande, om det inte finns godtagbara skäl som talar emot det.

I samband med överenskommelsen om flyktingkrisen i oktober 2015 kom regeringen och allianspartierna överens om att lämna ett förslag om ändring i SoL, och en lagrådsremiss som utgår från betänkandet lämnades den 29 januari 2016.

IPS-modellen

IPS (Individual Placement and Support) är en evidensbaserad modell för arbetslivsinriktad rehabilitering som rekommenderas av Socialstyrelsen för personer med schizofreni.⁵ Det finns ett antal försöksverksamheter där man arbetat efter denna modell. Enligt Socialstyrelsen finns ansvaret för arbetslivsinriktad rehabilitering i dag hos flera olika myndigheter i Sverige, och det är inte givet hur den rekommenderade åtgärden ska placeras in i det svenska vård- och stödsystemet. Socialstyrelsen anser att det finns ett behov av att fortsätta med försöksverksamheter i samverkan med olika myndigheter.

På Socialstyrelsens uppdrag har man vid Umeå universitet undersökt genomförandet av de nationella riktlinjerna för psykosociala insatser för personer med schizofreni och valt ut bl.a. IPS-metoden som beskrivs i riktlinjerna.⁶

Nackamodellen

De arbetssökande kommer in i Nackamodellen genom socialförvaltningen eller på eget initiativ. De möts inledningsvis av arbets- och företagsenheten i kommunen som kontaktar Arbetsförmedlingen, guidar den enskilde, fattar beslut, tillhandahåller kundval och följer upp resultatet. Därefter får den arbetssökande en ”jobbpeng” och väljer då mellan olika jobb- och utbildningsexperter, som utför bl.a. coaching och utbildning. I Nacka får dessutom alla som vill läsa på komvux.⁷

⁵ Individanpassat stöd till arbete enligt IPS-modellen – vägledning för arbetscoacher (Socialstyrelsen 2012).

⁶ Implementeringen av nationella riktlinjer för psykosociala insatser vid schizofreni – exemplen IPS och ACT (2015).

⁷ 11 reformer som fungerar (Almega 2015).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om prestationskrav för försörjningsstöd behandlades av utskottet i betänkande 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Utskottet hänvisade till den pågående utredningen och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet, se beslutet i protokollet från den 16 april 2015.

Utskottets ställningstagande

Det är betydelsefullt att socialtjänsten har möjligheter att stimulera, uppmuntra och stödja personer med ekonomiskt bistånd till egen försörjning. Utskottet kan konstatera och ser positivt på att andelen kommuner som har en formaliserad samverkan med externa aktörer i enskilda ärenden har fortsatt att öka, särskilt kommuner som har överenskommelser om samverkan mellan en verksamhet med ekonomiskt bistånd och öppenspsykiatri. Också när det gäller samverkan med Arbetsförmedlingen har andelen kommuner med överenskommelser ökat. Därtill noterar utskottet lagrådsremissen med förslag till en ny bestämmelse i socialtjänstlagen med förtydligande av vilka krav som kan ställas på en arbetslös person som ansöker om försörjningsstöd. Motionerna 2015/16:1457 (M) yrkande 3, 2015/16:3052 (C) yrkande 1 och 2015/16:3101 (SD) yrkande 3 avstyrks.

Hemlöshet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hemlöshet.
Jämför reservation 10 (V).

Motionerna

I motion 2015/16:2431 av Annika Carlsson m.fl. (C) föreslås i yrkande 17 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna för personer som är utsatta för våld i nära relationer att få förtur i bostadsköerna.

I motion 2015/16:623 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att skapa en nollvision för antalet unga hemlösa.

I motion 2015/16:369 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att människor efter en rimlig tid ska få ta över bostadskontrakt. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att ekonomiskt bistånd bör godkännas som inkomst på bostadsmarknaden.

Gällande rätt

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 1 § SoL). Alla personer som vistas i en kommun kan ansöka om ekonomiskt eller annat bistånd enligt bestämmelserna i SoL och har rätt till en individuell prövning.

Bakgrund och pågående arbete

En nationell hemlöshetssamordnare hade under perioden januari 2012 t.o.m. juli 2014 i uppdrag att stödja kommunerna i deras arbete med att skapa långsiktiga och hållbara strukturer och fungerande rutiner för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Ett särskilt fokus låg på att förebygga vräkningar, främst bland barnfamiljer. Hemlöshetssamordnaren lämnade i juni 2014 sin slutrapport Bostad sökes – Slutrapport från den nationella hemlöshetssamordnaren. Rapporten innehåller en slutredovisning av samordnarens uppdrag och resultatet av den dialog som förts med kommunerna. Kommunerna ger exempel på hur arbetet för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden kan bedrivas. I rapporten diskuteras också hur arbetet kan förändras och förbättras på lokal, regional och nationell nivå.

I januari 2015 rapporterade länsstyrelserna ett regeringsuppdrag de haft under perioden 2012–2014 att stödja kommunerna i planeringen av arbetet med att motverka hemlöshet.⁸ Länsstyrelserna har gett stöd till kommunerna i att utveckla verktyg för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Exempel på det är: riktlinjer för bostadsförsörjningen, regional samverkan, ägardirektiv till allmännyttan och vräkningsförebyggande arbete.

Länsstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att under 2015 ge fortsatt stöd till kommunerna för att underlätta inträde på bostadsmarknaden för resurssvaga kvinnor och män och för personer som i övrigt har svårt att varaktigt etablera sig på bostadsmarknaden, motverka hemlöshet och förebygga avhysningar med ett särskilt fokus på familjer med barn. Länsstyrelserna skulle särskilt föra fram behovet av att i ägardirektiv även betona de kommunala bostadsföretagens sociala och allmännyttiga roll.

Den 28 januari 2016 fick länsstyrelserna i uppdrag (N2016/00696/PUB) att fortsätta sitt arbete med att stödja och informera kommuner och andra relevanta aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden för resurssvaga hushåll. Uppdraget gäller under två år.

Den sekundära boendemarknaden inbegriper bostäder där målsättningen är att den boende ska bo kvar och så småningom få ett vanligt hyresavtal i den aktuella bostaden, utan särskilda villkor eller regler. I definitionen ingår även sådana bostäder där avsikten är att den boende så småningom ska flytta vidare

⁸ Hemlöshet – en fråga om bostäder (Socialstyrelsen 2015).

till en annan bostad, som ett led i en boendetrappa, eller till en egen bostad. Av en rapport från Socialstyrelsen⁹ framgår att den sekundära bostadsmarknaden ökar och att nio av tio kommuner har en sådan.

Boverket fick i regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att beräkna och analysera kommunernas kostnader för den sekundära bostadsmarknaden och kommunernas kostnader för personer som inte har en egen bostad. Av Boverkets redovisning i augusti 2015 framgår att kommunernas kostnader för boendelösningar för hemlösa är 5,3 miljarder kronor årligen och för den del av boendelösningarna som görs genom s.k. sociala kontrakt (sekundära boendemarknaden) 1,8 miljarder kronor.¹⁰

Av Kronofogdemyndighetens aktuella statistik framgår att antalet barn som berörs av vräkningar minskade från 504 barn 2013 till 459 barn 2014. Under 2015 berördes 472 barn av vräkning. Antalet verkställda vräkningar totalt var 2 085 under 2015.

Enligt Socialstyrelsens regleringsbrev för 2016 har myndigheten i uppdrag att göra en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning och karaktär 2017. Omfattningen av hemlösa barnfamiljer samt barn och ungdomar som lever under hemlösa förhållanden utanför familjen av olika skäl ska framgå av kartläggningen. Undersökningen ska utformas så att det går att jämföra utvecklingen av hemlösheten över tid samt eventuella skillnader mellan kvinnor och män respektive pojkar och flickor. Hemlösa EU- och EES-medborgare ska redovisas separat. I uppdraget ingår även att ta fram en plan för hur kartläggningen kan spridas och användas i det strategiska arbetet på olika nivåer inom socialtjänstens område mot hemlöshet – speciellt mot bakgrund av flyktingsituationen. Uppdraget ska redovisas den 30 november 2017 med en delredovisning senast den 30 november 2016.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om insatser mot hemlöshet behandlades av utskottet i 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till länsstyrelsernas och Boverkets pågående arbeten. Riksdagen följde utskottet, se beslutet i protokollet den 16 april.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att länsstyrelserna sedan 2012 haft i uppdrag att stödja kommunerna i planeringen av arbetet med att motverka hemlöshet och noterar att länsstyrelserna har i uppdrag också för 2016 och 2017 att fortsätta sitt arbete med att stödja och informera kommuner och andra relevanta aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden för resurssvaga hushåll. Utskottet noterar vidare och ser positivt på Socialstyrelsens uppdrag att 2017

⁹ Den sekundära bostadsmarknaden (Socialstyrelsen 2015).

¹⁰ Kommunernas kostnader för boendelösningar till personer utanför den ordinarie bostadsmarknaden (Boverket 2015).

göra en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning och karaktär som sedan kan användas i det strategiska arbetet på olika nivåer inom socialtjänstens arbete mot hemlöshet. Med hänvisning till det pågående arbetet avstyrks motionerna 2015/16:369 (V) yrkandena 1, 3 och 4, 2015/16:623 (S) och 2015/16:2431 (C) yrkande 17.

Anhörigstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om anhörigstöd.
Jämför reservationerna 11 (SD) och 12 (V).

Motionerna

I motion 2015/16:1804 av Per Ramhorn (SD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att harmonisera anhörigstödet mellan kommunerna så att ett likvärdigt stöd kan erbjudas oavsett kommun.

I motion 2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning där anhörigas rätt till information, stöd och hjälp betonas. Ett likalydande yrkande finns i motion 2015/16:3325 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 3.

Gällande rätt

Kommunerna är sedan den 1 juli 2009 skyldiga att erbjuda stöd för att underlätta för de personer (anhöriga) som vårdar eller stöder en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre och de personer som stöder en närstående som har en funktionsnedsättning (5 kap. 10 § SoL). Arbetet med stöd till anhöriga omfattar socialtjänstens alla verksamheter. Exempel på personer som omfattas av bestämmelsen är anhöriga till personer med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning, långvarig psykisk eller fysisk sjukdom eller missbruks- eller beroendeproblem.

I kommunens ansvar ingår att upprätta planer för hur bestämmelsen ska tillämpas i socialtjänsten, att informera kommuninvånarna om möjligheten att få stöd om man vårdar en närstående, att avsätta pengar för anhörigstöd samt att följa upp arbetet.

Bakgrund och pågående arbete

Budgetpropositionen för 2016

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen att kommunernas stöd till anhöriga utvecklas successivt men att uppföljningen¹¹ (se vidare nedan) visar att bestämmelsen om stöd tillämpas på olika sätt och i olika utsträckning i socialtjänsten (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 136). Regeringen anser därför att det finns behov av att uppmärksamma anhörigas situation inom hela socialtjänsten och även uppmärksamma könsrelaterade skillnader och vilka konsekvenser anhörigstödet får för bl.a. den ekonomiska jämställdheten och fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete mellan kvinnor och män.

Socialstyrelsen

Sedan bestämmelsen i 5 kap. 10 § SoL infördes har Socialstyrelsen fortlöpande utvärderat hur kommunerna arbetar med att genomföra den i praktiken.

Socialstyrelsen har tagit fram vägledningen Stöd till anhöriga – vägledning till kommunerna för tillämpning av 5 kap. 10 § socialtjänstlagen (2013-3-2). I vägledningen finns samlad information om vad bestämmelsen om anhörigstöd innebär och många förslag på diskussionsämnen.

Socialstyrelsen konstaterade i slutrapporten Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående – slutrapport 2014 bl.a. att socialtjänstverksamheterna i kommunerna tillämpar bestämmelsen i mycket varierande grad men att kommunerna överlag har blivit bättre på att sätta upp mål, avsätta resurser och organisera arbetet med att stödja anhöriga (2014-12-6). Sammantaget konstaterade Socialstyrelsen i sin rapport att kommunerna erbjuder stöd till anhöriga i högre grad än tidigare.

Socialstyrelsens slutsatser är att kommunerna behöver bli bättre på att informera om vilket stöd de kan erbjuda, att kommunerna behöver utveckla dialogen med de olika organisationerna på området, att huvudmännen behöver utveckla former och rutiner för samarbete kring stödet till anhöriga och att socialtjänstens olika verksamheter behöver fortsatt stöd för att utveckla tillämpningen av bestämmelsen.

Socialstyrelsen har sedan tidigare också tagit fram meddelandebladet Stöd till anhöriga i form av service eller behovsprövad insats – handläggning och dokumentation (2010-4-32).

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att utveckla Äldres behov i centrum (ÄBIC) så att modellen ska kunna användas för vuxna personer, oavsett ålder och funktionsnedsättning, som är i behov av insatser enligt SoL och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. I uppdraget ingår också att utveckla en modell för kartläggning av anhörigas behov av stöd. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2016.

¹¹ Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående – Slutrapport 2014 (Socialstyrelsen).

Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Nationellt kompetenscentrum anhöriga, NKA, är en samarbetsresurs för att utveckla framtidens anhörigstöd. NKA startade sin verksamhet i januari 2008, och verksamhetsidén är att skapa och utveckla möten mellan olika kunskaps- och erfarenhetsformer som exempelvis förstahandserfarenheter hos anhörigvårdare, brukare och deras organisationer, praktisk erfarenhet hos personal inom anhörigstöd och äldreomsorg samt metodkunskap hos forskare.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i sitt betänkande 2014/15:SoU4 Riksrevisionens rapport om stödet till anhöriga omsorgsgivare (RiR 2014:9) och två motionsyrkanden på samma område. Utskottet konstaterade att stödet till anhöriga har fått en tydligare struktur sedan bestämmelsen om stöd till närstående infördes i SoL, att allt fler kommuner utvecklar strategier och planer för arbetet, att kommunerna avsätter medel, inrättar tjänster, utvecklar utbudet av serviceinsatser och förbättrar informationen om sitt stöd till anhöriga. Utskottet delade emellertid regeringens och Riksrevisionens uppfattning att mer behöver göras för att anhörigas behov av stöd ska uppmärksammas mer systematiskt inom hela socialtjänsten. Det var enligt utskottets mening viktigt att kommunerna informerar om vilket stöd och vilken hjälp kommunen och frivilligorganisationer kan ge för att hjälpa anhörigvårdare att lättare klara sin situation.

Utskottet konstaterade därefter att mycket av det som Riksrevisionen rekommenderade redan var föremål för utredning eller ingick i befintliga uppdrag till myndigheter. Utskottet välkomnade detta arbete och lyfte särskilt fram NKA:s arbete med att samla in, strukturera och sprida kunskap samt stimulera utvecklingsarbete i kommunerna. Mot bakgrund av det arbete som pågick ansåg utskottet att riksdagen inte borde ta något initiativ.

Utskottets ställningstagande

Det är angeläget att stödja de anhörigas insatser, och målet är att det stöd som anhöriga ger ska vara frivilligt och inte upplevas som påtvingat eller övermäktigt. Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns ett behov av att uppmärksamma anhörigas situation inom hela socialtjänsten. Sedan utskottet senast uttalade sig i frågan om anhörigstöd har uppdraget till Socialstyrelsen att utveckla en modell för kartläggning av anhörigas behov tillkommit. Utskottet välkomnar detta och utgår från att regeringen kommer att följa frågan. Motionerna 2015/16:375 (V) yrkande 4, 2015/16:1804 (SD) och 2015/16:3325 (V) yrkande 3 avstyrks.

Stöd till brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om stöd till brottsoffer.

Jämför reservation 13 (V).

Motionen

I motion 2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) föreslås i yrkande 5 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att socialnämndens ansvar för alla brottsoffer förtydligas. Motionärerna anser att ”verka för” i 5 kap. 11 § första stycket SoL ska ersättas med ett ”ska”-krav.

Gällande rätt

Kommunerna har till uppgift att verka för att den som utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp (5 kap. 11 § SoL).

Bakgrund och pågående arbete

Socialstyrelsen har lämnat en vägledning för att ge stöd vid tillämpningen av SoL vid bedömningar av behov av insatser för brottsoffer och deras närstående.¹² I vägledningen förklaras att begreppet stöd och hjälp i 5 kap. 11 § första stycket SoL innefattar bl.a. insatser som ekonomiskt bistånd, stödjande samtal, kontaktperson, förmedling av kontakter med andra myndigheter och frivilligorganisationer samt erbjudande om skyddat boende. Insatserna beviljas efter en individuell behovsbedömning enligt 4 kap. 1 § SoL eller som service enligt 3 kap. 1 § SoL. Information är en betydande del av socialtjänstens stöd, och socialtjänsten kan informera om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns, om hur man gör en polisanmälan, om försäkrings- och rättsprocessen, om rätt till målsägandebiträde i vissa fall samt om andra organisationers verksamhet för brottsutsatta och närstående.

Brottsofferfonden etablerades 1994 med syfte att ge ekonomiskt stöd till olika former av brottsofferinriktad verksamhet och finansieras huvudsakligen av medel som lagöverträdare åläggs att betala när de döms för brott. Målsättningen är att förbättra situationen för brottsoffer genom ökad kunskap och förståelse. Årligen fördelas ca 30 miljoner kronor ur fonden. Under hösten 2015 beslutade regeringen att minst 75 procent av Brottsofferfondens medel ska gå till organisationer i det civila samhället som bedriver brottsstödjande verksamhet. Detta har inneburit att Brottsofferjouren Sverige (Boj) för 2016 fått en förstärkning på 3 miljoner kronor och får totalt 10 miljoner kronor för

¹² Brottsoffer och deras närstående – socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp (Socialstyrelsen 2012).

sin verksamhet 2016. De lokala brottsofferjourerna får ett verksamhetsstöd på totalt 3,5 miljoner kronor 2016.

Boj som är en ideell organisation, består av lokala jourer runt om i landet, ett förbundskansli och en kostnadsfri nationell stömlinje. Brottsofferjourerna stöder brottsoffer, vittnen och anhöriga. Vid behov kan brottsoffer få stöd vid kontakter med hjälpinstanser som kan ge t.ex. psykologisk hjälp, skyddat boende eller ekonomiskt understöd. Stödpersonen ger också vägledning i brottmålsprocessen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har förståelse för motionärernas förslag men delar inte bedömningen att bestämmelsen i 5 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen bör skärpas. Motion 2015/16:792 (V) yrkande 5 avstyrks.

Våld i nära relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om våld i nära relationer, dödsfallsutredningar, kvinnojourernas finansiering och hedersrelaterat våld.

Jämför reservationerna 14 (V), 15 (V), 16 (M, C, L, KD), 17 (SD) och 18 (L).

Motionerna

Våld i nära relationer

I motion 2015/16:586 av Hanna Westerén m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om uppföljning av Socialstyrelsens rekommendationer för att upptäcka våld i nära relationer.

I motion 2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) föreslås i yrkande 4 ett tillkännagivande om en utredning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att en ny indikator för de skyddade boendenas tillgänglighet för kvinnor med funktionsnedsättning bör läggas till i Socialstyrelsens öppna jämförelser av kommunernas stöd till brottsoffer vid våld i nära relationer.

I motion 2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag på hur de brister som Ivo konstaterat i kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld ska åtgärdas. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på hur det ska kunna skapas tillräckligt med platser på skyddade boenden som är utformade efter de ungas behov. I yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att

regeringen bör återkomma med en handlingsplan för inrättandet av resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande kvinnor respektive kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar. I yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att sammanställa situationen för papperslösa kvinnor och deras våldsutsatthet.

Dödsfallsutredningar

I motion 2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) föreslås i yrkande 6 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord som misstänks ha begåtts efter hot och påtryckningar i en hedersrelaterad kontext ska omfattas av utredningsförfarandet i Socialstyrelsens dödsfallsutredningar. I yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att dödsfall som inträffat utomlands omfattas av utredningsförfarandet. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att försök till dråp och mord ska omfattas av utredningsförfarandet.

Kvinnojournernas finansiering

I motion 2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås i yrkande 5 ett tillkännagivande om att se över stödet till bl.a. kvinnojourer i syfte att göra det mer långsiktigt. Liknande förslag lämnas i motion 2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 1, 2015/16:1742 av Gunilla Nordgren (M) och 2015/16:2431 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 18.

I motion 2015/16:1860 av Teres Lindberg m.fl. (S) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att kvinnojournernas verksamhet ska stärkas och i yrkande 2 om att se över anslagen till kvinnojournerna för att stärka deras ekonomiska förutsättningar.

Hedersrelaterat våld

I motion 2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) föreslås i yrkande 23 ett tillkännagivande om att personer som lyckats bryta sig loss från ett liv under hedersrelaterat förtryck bör tilldelas kontaktpersoner av socialtjänsten som ska ge fortsatt stöd och följa upp etablerandet i majoritetssamhället. I yrkande 26 föreslås ett tillkännagivande om utvecklat föräldrastöd med särskild inriktning på att lära föräldrar med bakgrund i hederskulturer hur de bör agera för att vara goda föräldrar i enlighet med svenska värderingar.

I motion 2015/16:779 av Robert Hannah (FP) föreslås i yrkande 4 ett tillkännagivande om att utreda ett nationellt kunskapslyft genom spetsutbildningar och kompetensutveckling inom hedersrelaterat våld och förtryck för sjuksköterskor, kuratorer, psykologer, socionomer, poliser, jurister och lärare så att de på ett bättre sätt ska kunna jobba med drabbade individer. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att ungdomar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck inte bör placeras i behandlingshem

utan specialistkunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett mellantvång i socialtjänstlagen, med innebörden att föräldrar inte ska kunna tacka nej till samarbete med socialtjänsten.

Gällande rätt

Socialnämnden har enligt 5 kap. 11 § SoL till uppgift att verka för att den som har utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn som har utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Socialnämnden bör såväl vid planeringen av verksamheten som i enskilda ärenden beakta de särskilda behov som en våldsutsatt kan ha på grund av bl.a. funktionsnedsättning, utländsk bakgrund, missbruk och beroende eller risk för hedersrelaterat våld, se Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer. Av de nämnda föreskrifterna och allmänna råden framgår vidare att socialnämnden vid behov ska erbjuda bl.a. våldsutsatta vuxna, och den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner, stöd och hjälp i form av ett lämpligt tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen. Om den våldsutsatta behöver stöd och hjälp i ett skyddat boende, bör boendet ha tillräcklig bemanning och tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp. Det boende som erbjuds den våldsutsatta bör vara lämpligt för eventuellt medföljande barn oavsett ålder och kön.

Sedan den 1 juli 2013 har papperslösa rätt till hälso- och sjukvård och tandvård som inte kan vänta, mödrahälsovård, preventivmedelsrådgivning och vård i samband med abort, se lag (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Socialstyrelsen rekommenderar att rutinmässiga frågor om våld ställs av hälso- och sjukvården för kvinnor som uppsöker mödrahälsovård och psykiatrisk vård.

Så kallade dödsfallsutredningar ska göras i vissa fall när brott har begåtts mot ett barn och barnet har avlidit med anledning av brottet, eller när en kvinna eller man har avlidit med anledning av brott av en närstående, se lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall. Själv mord omfattas inte av utredningsverksamheten och dödsfall som skett utomlands får utredas om personen vid dödsfallet var svensk medborgare. Utredningssystemet syftar till att försöka identifiera brister i samhället på ett övergripande plan.

Lokala ideella organisationer vars verksamhet riktas till våldsutsatta kvinnor och deras barn samt våldsutsatta flickor för att erbjuda dem stöd och

skydd mot mäns våld kan beviljas statsbidrag enligt förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer. Ansökningarna prövas av Socialstyrelsen.

Ideella organisationer med riksintresse, t.ex. Roks, som bedriver frivilligt arbete för att motverka våld mot kvinnor kan beviljas statsbidrag enligt förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m. prövas av Socialstyrelsen.

I 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, finns en bestämmelse om det s.k. mellantvånget. Mellantvång kan tillämpas om den unge är under 20 år och till följd av ett beteende som avses i 3 § LVU kommer att behöva beredas vård om beteendet fortsätter. Mellantvånget kräver att det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare. Socialnämnden får enligt bestämmelsen besluta att den unge ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson eller att den unge ska delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten.

Betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga

I april 2012 utsågs en nationell samordnare med uppdrag att åstadkomma en kraftsamling för att motverka våld i nära relationer (dir. 2012:38). I juni 2014 lämnade samordnaren sitt slutbetänkande Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete (SOU 2014:49). Samordnaren lämnade ett antal förslag till regeringen om lagändringar och uppdrag, men även ett stort antal förslag, råd och uppmaningar riktade till beslutsfattare och alla andra i samhällets olika verksamheter. Samordnaren föreslog bl.a. att det i varje kommun bör finnas en operativ arbetsgrupp mot våld i nära relationer. I arbetsgruppen ska myndigheter arbeta tillsammans kring insatser för barn och vuxna som är, eller riskerar att bli, utsatta för allvarligt våld. Vidare föreslogs särskilda lotsar inom socialtjänsten hålla ihop insatserna för personer utsatta för våld i nära relationer. För våldsutsatta barn bör socialtjänsten ha särskilda barnlotsar. Kommunernas ansvar för insatsen skyddat boende för våldsutsatta föreslogs regleras i socialtjänstlagen, och det ska krävas tillstånd för att driva ett skyddat boende. Samordnaren ansåg också att det behövs en särskild utredning om barns situation i skyddade boenden för att tydliggöra barnens rättsliga ställning, vårdnadshavarnas rättigheter och vilket ansvar socialnämnden har. Socialstyrelsen föreslogs genomföra en försöksverksamhet som stöder rutinmässiga frågor om våldsutsatthet till patienter i hälso- och sjukvården och brukare i socialtjänsten.

Samordnaren föreslog vidare att kvinnojourerna och brottsofferjourerna skulle förstärkas genom att den nuvarande statliga bidragsformen ändras till ett långsiktigt organisationsbidrag.

Samordnaren föreslog även att arbetet med dödsfallsutredningarna skulle vidareutvecklas och att en modell för lokala haveriutredningar vid allvarligt

våld i nära relationer skulle utvecklas. Utredningarna är tänkta att snabbare visa vilka erfarenheter som kan dras från de enskilda fallen.

Brottsförebyggande rådet föreslogs kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck.

Förslagen i det nämnda betänkandet (sammanlagt 52 förslag) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Det planeras inte någon skrivelse eller proposition men en del av förslagen har tagits om hand genom olika uppdrag till myndigheter genom regeringsbeslut. Se även förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer under Gällande rätt.

Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

En utredare har haft i uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (dir. 2014:25). Som en del i uppdraget ingick att utvärdera och bedöma de insatser som regeringen genomfört under åren 2010–2014. I oktober 2014 lämnades delbetänkandet Ett jämställt samhälle fritt från våld – Utvärdering av regeringens satsningar 2010–2014 (SOU 2014:71) och i juni 2015 lämnades slutbetänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55). Strategin ska utgöra en grund för uppföljning och utvärdering av regeringens insatser för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Förslaget till en nationell strategi består av åtta långsiktiga mål, och inom varje målområde finns det sedan ett antal prioriterade delmål.

Målområde 1: Nationell styrning, organisering, samordning och uppföljning

Den nationella styrningen, organiseringen, samordningen och uppföljningen av strategin ska öka kvaliteten, effektiviteten och långsiktigheten i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Målområde 2: Kunskap, kompetens och forskning

Befintlig kunskap och kompetens ska systematiseras och spridas. Praktiken ska vara kunskapsbaserad, och yrkesverksamma ska ha relevant kompetens för att kunna genomföra sina arbetsuppgifter. Forskning ska stärkas och verkningsfulla metoder ska utvecklas, målgruppsanpassas samt omsättas i praktiken i arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Målområde 3: Våldsförebyggande arbete

Samhällets insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska stärkas, systematiseras och samordnas inom samtliga relevanta områden och på alla våldspreventiva nivåer.

Målområde 4: Ett proaktivt, likvärdigt och samordnat rättsväsende

Rättsväsendets förmåga att förebygga och beivra mäns våld mot kvinnor och barn samt hedersrelaterat våld och förtryck ska stärkas.

Målområde 5: Skydd, stöd och behandling för flickor och unga kvinnor som utsätts för pojkars och mäns våld och hedersrelaterat våld och förtryck

Samhällets insatser för flickor och unga kvinnor som utsätts för pojkars och mäns våld samt hedersrelaterat våld och förtryck ska vara likvärdiga och av god kvalitet. Tillgång till skydd, stöd och behandling ska öka.

Målområde 6: Skydd, stöd och behandling för kvinnor som utsätts för mäns våld och hedersrelaterat våld och förtryck

Samhällets insatser för kvinnor som utsätts för mäns våld samt hedersrelaterat våld och förtryck ska vara likvärdiga och av god kvalitet. Tillgång till skydd, stöd och behandling ska öka.

Målområde 7: Skydd, stöd och behandling för barn som utsätts för mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

Samhällets insatser för flickor och pojkar som utsätts för mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska vara likvärdiga och av god kvalitet. Tillgång till skydd, stöd och behandling ska öka.

Målområde 8: Säkra insatser för pojkar och män som utövar våld mot flickor och kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck

Samhällets insatser för att förhindra att pojkar och män utövar våld mot flickor och kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck ska ske med utgångspunkt i de utsattas säkerhet och våldsutövarens ansvar för sina gärningar. Insatserna ska vara individuellt anpassade och av god kvalitet.

Utredningens förslag har remissbehandlats under hösten 2015 och beredning pågår inom Regeringskansliet. En skrivelse planeras till hösten 2016. Skrivelsen kommer även att hantera betänkandet Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken (SOU 2015:86).

Bakgrund och pågående arbete

Kvalitetsutveckling av arbetet mot våld i nära relationer

Socialstyrelsen har under perioden 2012–2014 haft regeringens uppdrag att fördela utvecklingsmedel för att ge stöd till våldsutsatta kvinnor, till barn som utsatts för eller bevittnat våld och till våldsutövare (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 154). Socialstyrelsen har vidare haft i uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna skapa ett nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd för att utveckla kvaliteten i arbetet. För uppdragets genomförande har det årligen avsatts 109 miljoner kronor, varav 70 miljoner fördelats till kommunerna och 20 miljoner till ideella organisationer. En slutrapport av uppdraget, inklusive en oberoende granskning och brukarundersökning som genomförts av Umeå Centre for Evaluation Research (UCER) har lämnats till regeringen i maj 2015.

Av Socialstyrelsens slutrapport framgår att kommunerna i huvudsak har använt utvecklingsmedlen till att arbeta med att kartlägga omfattningen av våld i nära relationer, samordna och samverka inom kommunerna och mellan kommuner och andra organisationer. De har även utvecklat personalens kompetens samt tagit fram eller reviderat rutiner, riktlinjer och checklistor för arbetet med att ge stöd till våldsutsatta kvinnor, barn som utsatts för eller bevittnat våld samt till våldsutövare. Det framgår vidare att kommunernas arbete går framåt. Dock finns det betydande skillnader över landet när det gäller vilket stöd våldsutsatta barn och vuxna, barn som bevittnat våld samt våldsutövare kan få. Utvärderingen av medelsfördelningen till kommunerna visar också att de prestationsinriktade bidragen delvis kan ha bidragit till att befästa skillnader genom att kommuner som haft svårare att leva upp till prestationskraven, i mindre utsträckning tar del av utvecklingsmedlen. Även det resurskrävande ansökningsförfarandet och kraven på återrapportering kan ha avhållit kommuner från att söka.

Slutrapporten ligger till grund för ett nytt beslut den 28 januari 2016 om utvecklingsmedel för 2016–2018 (S2011/11337/FST och S2016/00633/FST, delvis). Socialstyrelsen får här i uppdrag att fördela, administrera och följa upp utvecklingsmedel om 109 000 000 kronor till kommuner, landsting och ideella föreningar som bedriver verksamhet på lokal nivå med syftet att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer, stödet till våldsutsatta kvinnor och barn och till barn som har bevittnat våld samt arbetet med våldsutövare. Socialstyrelsen ska senast den 31 maj 2016 tillsammans med länsstyrelserna och Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid) lämna en gemensam plan över hur kompetensstödet till kommunerna och landstingen samt de ideella föreningarna bör utformas. Synpunkter och erfarenheter ska inhämtas från SKL och andra relevanta organisationer och verksamheter med erfarenhet inom området. Socialstyrelsen ska ha det övergripande ansvaret för att på nationell nivå samordna och följa upp uppdraget som även inkluderar att följa samarbetet mellan länsstyrelser och landsting. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 september 2019. En årlig redovisning av hur medlen har fördelats och använts ska lämnas senast den 30 september 2017 respektive 2018.

Det kan nämnas att Socialstyrelsen under 2014 fick ett fortsatt uppdrag att för 2015 fördela utvecklingsmedlen om 109 miljoner kronor och detta ska redovisas den 31 mars 2016 (S2014/8440/FST).

I april 2015 gav Socialstyrelsen ut Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer som ett komplement till föreskrifterna och de allmänna råden om våld i nära relationer. Handboken syftar till att ge socialtjänsten och hälso- och sjukvården vägledning på området och tar upp lagstiftning och förarbeten samt kunskap baserad på forskning och erfarenheter från verksamheterna. Den innehåller även avsnitt om familjerätten och förhållandet mellan socialtjänsten och ideella föreningar.

Regeringsuppdrag m.m.

Socialstyrelsen har sedan oktober 2015 i uppdrag (S2015/06821/JÄM delvis) att kartlägga förekomsten av rutinmässiga frågor i socialtjänsten och hälso- och sjukvården, dels om våldsutsatthet för att tidigt upptäcka och erbjuda stöd till kvinnor och barn som utsätts för eller riskerar att utsättas för våld samt barn som bevittnat våld, dels om våldsutövande för att tidigt upptäcka män som utövat eller riskerar att utöva våld. Avsikten är att uppdraget ska pågå under åren 2015–2016 och omfatta totalt 1 300 000 kronor.

Sedan september 2015 får Socialstyrelsen använda 1 miljon kronor av utvecklingsmedel för att i samverkan med länsstyrelserna och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet ta fram en webbaserad basutbildning inom området våld i nära relationer till stöd för kommunernas kompetensutveckling. Basutbildningens syfte är att höja kunskapsnivån i kommunerna och stärka personal som möter barn, kvinnor och män som lever med våld i nära relationer.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har sedan september 2015 i uppdrag (S2015/05768/JÄM) att aktivt främja användningen av effektiva våldsförebyggande program i kommuner och andra organisationer inom det civila samhället. Det är en fortsättning på ett tidigare uppdrag om jämställdhet. Myndigheten ska även följa, dokumentera och sprida erfarenheterna av det arbete som genomförs. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast i februari 2017.

Den 28 januari 2016 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att lämna förslag på hur en strategisk, tydlig och hållbar styrning respektive organisering och ansvarsfördelning kan uppnås när det gäller de pågående nationella uppdrag som Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid), länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län och Socialstyrelsen har på delmålsområdet mäns våld mot kvinnor. Förslagen ska grundas i en särskild utvärdering av regeringens befintliga styrning av uppdragen samt hur de i nuläget är organiserade och ansvaret för olika uppgifter är fördelat. Uppdraget ska redovisas senast den 3 oktober 2016.

Skyddade boenden

Socialstyrelsen har tagit fram ett antal kvalitetsindikatorer för att kontinuerligt kunna följa och utvärdera insatsen skyddat boende på nationell nivå (prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 154). Indikatorerna mäter bl.a. personaltillgång, tillgänglighet och omfattningen av kunskapsbaserad verksamhet. En undersökning som genomfördes vintern 2014–2015 och som omfattar 130 boenden, varav ca 78 procent drevs av ideella föreningar, 15 procent av kommuner och 7 procent av privata aktörer, visar att de flesta skyddade boenden har en hög säkerhetsmedvetenhet och skriftliga rutiner inom flera viktiga områden samt upprättar genomförandeplaner i enlighet med bestämmelserna i SoL. Områden för utveckling är, enligt Socialstyrelsen,

samverkan både med andra enheter inom socialtjänsten och med polisen och hälso- och sjukvården.

Enligt regleringsbrevet för 2016 ska Socialstyrelsen redovisa utvecklingen av skyddade boenden utifrån de indikatorer som myndigheten tagit fram och uppdaterat under 2015. Av redovisningen ska framgå hur man synkroniserat indikatorerna med öppna jämförelser inom området våld i nära relationer.

Dödsfallsutredningar

Statskontoret har följt upp och utvärderat verksamheten med dödsfallsutredningar under perioden 2008–2014. Statskontoret konstaterar i sin slutrapport Sorgen finns det inga ord för – Om utredningar av vissa dödsfall (2014:19) att syftet med utredningsverksamheten inte har uppnåtts. Slutrapporten innehåller bl.a. förslag om hur tillsynen över vissa dödsfall både bland barn och vuxna kan effektiviseras och bli mer omfattande än i dag. För regeringen, myndigheterna och kommunerna har utredningsverksamheten endast haft marginell betydelse. Statskontoret föreslår att det nuvarande systemet kompletteras med tillsyn i varje enskilt fall. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att analysera och lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att göra utredningsverksamheten mer effektiv och ändamålsenlig. Enligt uppgift från Socialdepartementet planeras en proposition till hösten 2016.

I lagstiftningsärendet avseende proposition 2011/12:4 Utredningar avseende vissa dödsfall behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden om sådana utredningar. Utskottet uttalade följande (bet. 2011/12:SoU3 s. 10, 2 res. MP, V) och riksdagen följde utskottet (rskr. 2011/12:23).

Utskottet delar regeringens bedömning att självmord inte ska omfattas av utredningsverksamheten. Bedömningen av om självmord har begåtts med anledning av brott riskerar att bli både godtycklig och svår. Vidare bör det vara upp till utredningsmyndigheten att själv avgöra om det finns skäl att utreda ett dödsfall som inträffat utomlands. Utskottet anser även, i likhet med regeringen, att det i dagsläget inte finns tillräckligt med underlag för att föreslå en utvidgning av utredningsverksamheten till att omfatta även försök till dråp eller mord. Utskottet ställer sig således bakom regeringens förslag i dessa delar.

Kvinnojourernas finansiering

För att stärka tjej- och kvinnojourernas arbete avsatte regeringen 25 miljoner kronor 2015 och avsätter därefter 100 miljoner kronor årligen med syftet att bidra till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för de aktuella tjej- och kvinnojourerna (prop. 2015/16:1 utg.omr. 13 s. 71). Medlen fördelas i första hand som tvååriga bidrag. Detta sker i enlighet med förordning (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer.

Arbetsmarknadsutskottet uttalade följande om regeringens förslag att avsätta medel för att stärka de ideella kvinno- och tjejjourernas arbete (bet. 2015/16:AU1 s. 24) och riksdagen följde utskottet (prot. 2015/16:37).

Utskottet anser liksom regeringen att det är av största vikt att det civila samhällets organisationer får stöd för att utföra sin verksamhet riktad till dem som utsätts för våld. Utskottets uppfattning är att de ideella tjej- och kvinnojourerna utgör ett betydelsefullt stöd och skydd till kvinnor som har utsatts för våld, och ställer sig därför bakom att tjej- och kvinnojourernas arbete stärks.

Hedersrelaterat våld

Länsstyrelsen i Östergötlands län har sedan 2003 ett regeringsuppdrag att förebygga hedersrelaterat våld. Länsstyrelsen har i dag flera uppdrag – regionalt, nationellt och särskilda – för att förebygga såväl hedersrelaterat förtryck och våld som att motverka att unga blir gifta mot sin vilja. Länsstyrelsen har också i uppdrag att ta fram vägledande material om könsstymning av flickor och kvinnor.

På Länsstyrelsens särskilda webbplats, www.hedersfortryck.se, finns att läsa mer om vad hedersrelaterat förtryck och våld är, om vilka insatser som pågår i landet och i länet. Det är även möjligt att beställa material och få förslag på litteratur i ämnet samt konkreta tips för personer som arbetar inom bl.a. skola och socialtjänst.

Utskottets ställningstagande

Enligt socialtjänstlagen hör det till socialnämndens uppgifter att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Lagstiftaren betonar att socialnämnden särskilt ska beakta att kvinnor som utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. När det gäller kommunernas arbete mot våld i nära relationer kan utskottet konstatera att regeringen nyligen beslutat om utvecklingsmedel om 109 000 000 kronor årligen för 2016–2018 att fördelas av Socialstyrelsen till kommuner, landsting och ideella föreningar som bedriver verksamhet på lokal nivå med syftet att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer, stödet till våldsutsatta kvinnor och barn och till barn som har bevittnat våld samt arbetet med våldsutövare. Utskottet noterar vidare det arbete som pågår med anledning av förslagen som lämnades i betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga och beredningen av förslaget till en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Därtill kan nämnas uppdraget till Socialstyrelsen att kartlägga förekomsten av rutinmässiga frågor i socialtjänsten och hälso- och sjukvården om våldsutsatthet. Mot bakgrund av det omfattande pågående arbetet avstyrks motionerna 2015/16:586 (S), 2015/16:748 (V) yrkandena 4 och 5 samt 2015/16:959 (V) yrkandena 3, 10, 16 och 17.

Utskottet noterar det pågående arbetet med att analysera och ge förslag till de författningsändringar som behövs för att göra verksamheten med dödsfallsutredningarna mer effektiv och ändamålsenlig. Enligt uppgift planeras en proposition till hösten 2016. Riksdagen bör inte ta något initiativ

med anledning av motion 2015/16:959 (V) yrkandena 6–8 varför dessa avstyrks.

Utskottet ställer sig bakom arbetsmarknadsutskottets bedömning när det gäller regeringens satsning om 100 miljoner kronor årligen för att stärka kvinno- och tjejjourernas arbete. Motionerna 2015/16:1152 (M) yrkande 1, 2015/16:1742 (M), 2015/16:1860 (S) yrkandena 1 och 2, 2015/16:2334 (M) yrkande 5 och 2015/16:2431 (C) yrkande 18 får därmed anses vara i vart fall delvis tillgodosedda och avstyrks.

Utskottet noterar inledningsvis det uppdrag Länsstyrelsen i Östergötlands län har för att förebygga hedersrelaterat våld. Utskottet noterar därtill målområdena om skydd, stöd och behandling för dem som utsätts för bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck i den ovan nämnda föreslagna nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna 2015/16:779 (FP) yrkandena 4–6 och 2015/16:3099 (SD) yrkandena 23 och 26. Motionerna avstyrks.

Våldsbejakande extremism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om våldsbejakande extremism.
Jämför reservation 19 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:2397 av Johan Hedin m.fl. (C) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att se över hur samhället skulle kunna ge stöd till personer som har anhöriga eller vänner som riskerar att utsättas för terrorgruppernas framfart i andra länder.

I motion 2015/16:780 av Robert Hannah (FP) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att återvändande terrorister inte utan att ta ansvar för sina brott ska beredas förtur till bostäder genom s.k. sociala kontrakt. Motionären refererar till innehållet i Stockholms stads socialnämnds beslut om en strategi mot våldsbejakande extremism i maj 2015. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att kommuner har samma ansvar som staten att motverka våldsbejakande extremism genom bl.a. anmälningsplikt. Motionären menar att det ska finnas ett samarbete mellan polis och socialtjänst.

Bakgrund och pågående arbete

Enligt regeringen krävs ett tidigt arbete med grundläggande värderingar för att motverka olika former av våldsbejakande extremism, inklusive terrorism (prop. 2015/16:1 utg.omr. 4 s. 21). Det är ett uppdrag som behöver omfatta hela samhället, alltifrån skolan till föreningsliv och olika organisationer.

Regeringen tillsatte i juni 2014 en nationell samordnare med uppdrag att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå i arbetet för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Under 2015 har det beslutats om tilläggsdirektiv till samordnaren för att stärka dennes arbete (dir. 2015:27). Uppdraget omfattar därigenom även att

- förbättra stödet till anhöriga
- utreda förutsättningarna för en pilotverksamhet med en nationell stödtelefon
- ta fram och initiera genomförandet av en sammanhållen strategi för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism
- uppmuntra till insatser för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser
- inrätta ett nätverk av experter.

Uppdraget ska redovisas i sin helhet den 15 juni 2016.

Regeringens skrivelse 2014/15:144 Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism behandlas för närvarande av riksdagen (2015/16:KU4, planerad justering den 26 januari och kammarbehandling den 3 februari 2016). I skrivelsen redovisas de åtgärder som regeringen har vidtagit för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Åtgärder syftar till att öka kunskapen om våldsbejakande extremism och att utveckla förebyggande insatser och metoder. Myndigheter, kommuner och det civila samhällets organisationer inklusive trossamfund ska genom dessa åtgärder mer samordnat och effektivt kunna bidra till att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. En av åtgärder (nr 12) innebär att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag (13146/2015-1) att utarbeta ett stöd för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna som riskerar att involveras eller som redan är involverade i våldsbejakande extremism. De ungas och de anhörigas egna erfarenheter och behov av stöd ska vara en utgångspunkt då stödet utformas. I Socialstyrelsens uppdrag ingår att undersöka och göra en bedömning av socialtjänstens samverkan med andra relevanta aktörer, som bl.a. skolan, lokala brottsförebyggande råd och Polismyndigheten. Uppdraget ska redovisas den 15 maj 2016.

Den 2 december 2015 besvarade kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke en skriftlig fråga 2015/16:355 om kommunens handlingsplaner mot våldsbejakande extremism. Ministern inledde med att hänvisa till de förebyggande insatser och metoder som regeringen redovisat i skrivelse 2014/15:144. Ministern anför vidare att kommunerna är självständiga och gör egna prioriteringar utifrån lokala problembilder och att regeringen genom att tillsätta den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism underlättat för kommunerna att utveckla sitt arbete. Samordnaren genomför kommunbesök och utbildningar som anpassas till kommunernas behov. På samordnarens webbplats finns även information om hur det lokala förebyggande arbetet kan byggas upp. Kommuner som

samverkar med minst en organisation kan också söka statsbidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor för verksamhet som förebygger antidemokratiskt beteende och radikaliserings samt för verksamhet till individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser enligt förordningen (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin. Samordnaren hade vid den tidpunkten kontaktpersoner i 290 kommuner. Ett mindre antal kommuner hade utsett lokala samordnare och utvecklat lokala handlingsplaner.

Utskottets ställningstagande

Det är utomordentligt viktigt med ett tidigt arbete med grundläggande värderingar för att motverka olika former av våldsbejakande extremism, och arbetet behöver omfatta hela samhället, alltifrån skolan till föreningsliv och olika organisationer. Utskottet välkomnar därför regeringens uppdrag till den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism med syftet att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå. Utskottet noterar att samordnarens uppdrag även omfattar att förbättra stödet till anhöriga. Den nationella samordnaren kan underlätta för kommunerna i deras arbete med sina egna prioriteringar utifrån sina lokala problembilder. Utskottet noterar vidare uppdraget till Socialstyrelsen att undersöka och göra en bedömning av socialtjänstens samverkan med andra relevanta aktörer som exempelvis Polismyndigheten. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna 2015/16:780 (FP) yrkandena 1 och 2 samt 2015/16:2397 (C) yrkande 3. Motionerna avstyrks.

Adoption

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om adoption.

Motionen

I motion 2015/16:787 av Robert Hannah (FP) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda ifall samkönade par diskrimineras av svenska adoptionsförmedlare eller deras lokala partner vid adoptionsansökningar. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska ge adoptionsförmedlare i uppdrag att förmedla adoptioner från länder och genom förmedlare där samkönade par accepteras som adoptivföräldrar.

Gällande rätt

Grundläggande bestämmelser om adoption finns i 4 kap. föräldrabalken. Den som ska få tillstånd att adoptera ska, med vissa undantag, ha fyllt 25 år. Makar får inte adoptera annat än gemensamt, och inga andra än makar får adoptera gemensamt. Med makar likställs sedan 2003 personer som ingått registrerat partnerskap.

Bakgrund

Den 1 januari 2016 bytte Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) namn till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Från och med den 1 september 2015 ska myndigheten också bedriva ett kunskapsbaserat arbete i frågor som rör familjerätt, familjerådgivning och föräldrastöd.

Internationella adoptioner förmedlas av organisationer som har MFoF:s auktorisation och dessa organisationer står alltså under tillsyn av MFoF. För närvarande finns tre adoptionsorganisationer som samarbetar med myndigheter och organisationer i ca 30 länder (www.mfof.se). MFoF följer den internationella utvecklingen och olika länders policy och lagstiftning i adoptionsfrågor. Som ett led i detta samarbetar MFoF och utbyter erfarenheter med myndigheter och organisationer i andra länder, t.ex. andra länders centralmyndigheter, Haagkonferensen för internationell privaträtt, International Social Service (ISS) och Unicef. MFoF deltar även i konferenser där internationella adoptionsfrågor tas upp.

Hittills har ingen svensk adoptionsorganisation kunnat förmedla en ansökan för ett samkönat par (www.mfof.se). Adoptionscentrum, en av de tre adoptionsförmedlarna, har dock meddelat att det numera finns en möjlighet för samkönade par att ansöka om adoption genom deras samarbetskontakt i Sydafrika.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om samkönade pars möjlighet till adoption senast i betänkande 2013/14:SoU12 Socialtjänst. Utskottet behandlade ett motionsyrkande om samkönade pars möjlighet till adoption senast i betänkande 2013/14:SoU12 Socialtjänst. Utskottet uttalade (s. 65, 2 res. MP och V) bl.a. att ursprungsländerna, enligt Myndigheten för internationella adoptioner, i allmänhet har förtroende för svenska myndigheters beslut men att de i en del fall har en annan syn på vad som är barnets bästa, vilket kan gälla bl.a. att endast makar accepteras (www.mia.eu). Detta styr i vilka länder det är möjligt för enskilda sökande att ansöka om adoption. Utskottet avstyrkte motionen och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, som utövar tillsyn över de tre organisationer som förmedlar internationella adoptioner, följer den internationella utvecklingen och olika länders policy och lagstiftning i adoptionsfrågor och utbyter erfarenheter med myndigheter och organisationer i andra länder samt deltar i konferenser där internationella adoptionsfrågor tas upp. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion 2015/16:787 (FP) yrkandena 1 och 2. Motionen avstyrks.

Utsatta EU-medborgare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationella samordnaren för utsatta EU-medborgares uppdrag, socialtjänstens insatser, barns skolgång i hemlandet, Sveriges agerande i EU och Sveriges samarbete med andra EU-länder.

Jämför reservationerna 20 (L), 21 (M, C, L, KD), 22 (M, C, L, KD) och 23 (M, C, KD).

Motionerna

Nationella samordnarens uppdrag

I motion 2015/16:84 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att den nationella samordnarens uppdrag bör utökas till att också omfatta en handlingsplan för att lösa tillgång till boende, sjukvård, skola och förskola för utsatta EU-medborgare som vistas här tillfälligt och deras barn. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att den nationella samordnarens uppdrag måste utgå från ett barnrättsligt perspektiv.

Socialtjänstens insatser

I motion 2015/16:2186 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att hjälpa kommunerna med nationella riktlinjer. Enligt motionärerna fungerar inte det regelverk som finns för denna grupp fattiga och utsatta personer. Många kommuner anser att de behöver stöttning i vad som är rimligt att göra. Frågan måste lyftas till nationella och internationella nivå.

I motion 2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) föreslås i yrkande 9 ett tillkännagivande om att akut hjälp ska ges här men att hjälpen inte ska bidra till att hålla människor kvar i tiggeri. I yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att socialtjänstens insatser också måste omfatta EU-medborgarnas barn.

I motion 2015/16:2256 av Mikael Oscarsson (KD) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att tydliggöra för landets kommuner att socialtjänsten ska ingripa mot alla former av organiserat barnarbete.

Skolgång i hemlandet

I motion 2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) föreslås i yrkande 11 ett tillkännagivande om att EU-medborgares barn bör få skolgång i hemlandet.

Sveriges agerande i EU och Sveriges samarbete med andra EU-länder

I motion 2015/16:2304 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås i yrkande 5 ett tillkännagivande om att Sverige ska ta initiativ på EU-nivå för att sätta press på andra EU-länder att agera mot diskriminering och sociala orättvisor i EU-migranternas hemländer.

I motion 2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) föreslås i yrkande 5 ett tillkännagivande om att Sverige bör samarbeta direkt med länder som Rumänien och Bulgarien. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige ska driva på EU-kommissionen att öka trycket på länder som Rumänien och Bulgarien att använda avsatta EU-medel. I yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige måste driva på för att alla EU-länder ska ge sina medborgare nödvändiga intyg.

I motion 2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) föreslås i yrkande 12 ett tillkännagivande om att se över hjälp till fattiga EU-medborgare i deras hemländer genom EU-finansierade samarbetsprojekt i syfte att bygga upp en fungerande socialtjänst på plats. I yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om sanktioner för medlemsstater i EU vid allvarliga underlåtelser av ansvaret för utsatta medborgare och i de fall då det råder strukturell diskriminering av minoritetsgrupper.

I motion 2015/16:2567 av Roland Utbult m.fl. (KD) föreslås i yrkande 33 ett tillkännagivande om fri rörlighet och fattiga EU-medborgare. Motionärerna anser att det är bra att ett samarbetsavtal har ingåtts mellan Rumänien och Sverige och att motsvarande även bör införas mellan Bulgarien och Sverige.

Gällande rätt

Enligt 2 kap. 1 § SoL har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Alla personer som vistas i en kommun kan ansöka om bistånd och har rätt till en individuell prövning. Rätten att ansöka om bistånd och socialtjänstens skyldighet att pröva en ansökan gäller även för EU/EES-medborgare. Personer som inte bedöms bosatta i en kommun där de tillfälligt vistas har enligt 2 a kap. 2 § SoL endast rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som är nödvändig hjälp för att avhjälpa en akut nödsituation måste socialtjänsten bedöma i varje enskilt fall. I vissa fall kan det innebära att personen får bistånd till mat, logi eller resa till hemkommunen.

Kommunernas socialnämnder har ett särskilt ansvar för barn och unga, vilket kommer till uttryck i reglerna i SoL. Huvudprincipen är att socialtjänsten ska behandla barn och unga som har uppehållsrätt i Sverige på

samma sätt som svenska medborgare. Barn som inte har uppehållsrätt har som huvudregel endast rätt till sådana insatser från socialtjänsten som syftar till att avhjälpa en nödsituation. Vilka insatser som socialtjänsten ska ge kan inte anges generellt utan måste avgöras efter en bedömning i varje enskilt fall utifrån barnets bästa.

Kommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 § SoL gäller både för barn som har uppehållsrätt och för barn som saknar uppehållsrätt. Socialnämnden måste därför i varje enskilt fall bedöma vilket stöd eller skydd enligt SoL ett barn behöver. Förutsättningarna för när socialnämnden ska inleda utredning regleras i 11 kap. 1 § SoL.

En av grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är artikel 3 som handlar om barnets bästa. Sveriges ratificering av konventionen 1990 har lett till nya bestämmelser om barnets bästa i både SoL och LVU. Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa, enligt 1 kap. 2 § SoL, särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska enligt samma bestämmelse vad som är bäst för barnet vara avgörande. Vid beslut enligt LVU ska vad som är bäst för den unge vara avgörande (1 § LVU).

Socialstyrelsen gav i juni 2014 ut vägledningen Rätten till socialt bistånd för medborgare inom EU/EES-området (2014-6-16).

Bakgrund och pågående arbete

Nationell samordnare för utsatta EU-medborgare

För att samordna arbetet inom Sverige med utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige utsåg regeringen den 29 januari 2015 Martin Valfridsson till nationell samordnare. Uppdraget innebar att stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. högst tre månader, och som inte har uppehållsrätt (dir. 2015:9). Syftet med uppdraget var att ge aktörerna stöd i deras arbete med att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för samverkan och förbättra situationen för socialt utsatta personer från EES-länderna. Samordnaren skulle i sitt uppdrag särskilt beakta barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Samordnaren anordnade den 11 september 2015 en konferens i syfte att främja samverkan mellan svenska ideburna organisationer som arbetar med utsatta grupper i Bulgarien och Rumänien. Frågor som diskuterades under konferensen var bland andra:

- Hur kan svenska organisationer samverka?
- Hur används EU-fonderna för romsk social integration?
- Hur skapas långsiktig förbättring för utsatta inom EU – utmaningar och möjligheter?

Uppdraget redovisades den 1 februari 2016 i betänkandet *Framtid sökes – slutredovisning från den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare* (SOU 2016:6). Samordnaren konstaterar att behovet av samordning kvarstår och anser att det är angeläget att samarbetsformer mellan det offentliga och civila samhället utvecklas. Den fortsatta hanteringen av frågan bör enligt samordnaren läggas in i den ordinarie samhällsstrukturen. Samordnaren föreslår att länsstyrelserna bör ges i uppdrag att samordna arbetet med utsatta EU-medborgare. Varje länsstyrelse bör inom sin region skapa och underhålla en övergripande lägesbild, verka för ett gott samarbete mellan berörda aktörer samt ansvara för spridning av kunskap och goda exempel. Samordnaren föreslår vidare att Länsstyrelsen i Stockholm bör ges ett mer övergripande uppdrag att samla de regionala lägesbilderna till en nationell. I det uppdraget bör det enligt samordnaren ingå att

- kontinuerligt sprida information till de andra länsstyrelserna, för vidare spridning i respektive region/län
- inrätta en rådgivningsfunktion som stöd för kommuner i arbetet med utsatta EU-medborgare, framför allt när det gäller barn
- främja och underlätta samverkan mellan olika aktörer, som exempelvis polis, kronofogde och landets kommuner
- följa rättsläget angående uppehållsrätten, handläggning och bedömning av barn till utsatta EU-medborgare, nödbistånd samt regler och rutiner för bl.a. annat avhysningar, och sprida denna kunskap till bl.a. övriga länsstyrelser.

Sveriges samarbetsavtal med Rumänien

Ett samarbetsavtal ingicks mellan Sverige och Rumänien den 5 juni 2015. Avtalet, som rör frågor om barn, jämställdhet och välfärd, syftar till att förbättra situationen för utsatta människor i båda länderna.

Avtalet fokuserar på att värna rättigheter och stöd till utsatta, inte minst barn och unga. Det handlar om utbyte av kunskap, erfarenheter, goda exempel och framtida projekt för att förbättra livet för medborgarna.

Samarbetsavtalet följs upp av en gemensam arbetsgrupp på departementsnivå.

Regeringens åtgärds paket för utsatta EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige

Regeringen presenterade den 24 juni 2015 ett åtgärds paket för utsatta EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige. Insatserna syftar till att bekämpa utsatthet och tiggeri, med det långsiktiga målet att ingen ska behöva tigga i Sverige. Åtgärds paketet innehåller följande reformområden:

- Ökad samverkan inom EU, särskilt med Rumänien och Bulgarien, för förbättrade levnadsvillkor och tillgång till jobb, utbildning, bostad och hälso- och sjukvård.

- Tydligare regler och åtgärder i Sverige för att motverka bl.a. våld mot utsatta EU-medborgare.
- Nära samarbete med det civila samhällets organisationer.

I paketet ingår bl.a. följande åtgärder:

- Inom ramen för samarbetsavtalet med Rumänien fortsätta arbetet med välfärdsutveckling, barns rättigheter och jämställdhet.
- Aktivt arbeta med frågan gentemot EU-kommissionen och driva på EU:s arbete med romsk inkludering.
- Stöd till Rumänien via sammanhållningsfonden, socialfonden och regionala utvecklingsfonden.
- Bättre samarbete och återkommande möten med det civila samhällets organisationer som arbetar med utsatta EU-medborgare.

Socialdepartementets samråd med ideella organisationer och myndigheter

Socialdepartementet genomförde den 27 november 2015 ett samråd på tjänstemannanivå med ideella organisationer och myndigheter som arbetar med utsatta EU-medborgare både i Sverige och på plats i Rumänien. Representanter från 22 organisationer och myndigheter deltog.

Vid samrådet informerade departementet om innehållet i avtalet mellan Sverige och Rumänien, återkopplade från arbetet med den rumänsk-svenska arbetsgruppen, kommande möten i Bukarest och pågående förhandlingar med Bulgarien om ett avtal som liknar det samarbetsavtal som Rumänien och Sverige har ingått.

Sveriges samarbete med Bulgarien

I början av september 2015 träffade barn-, äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regnér sin bulgariske motsvarighet Ivailo Kalfin, vice premiärminister och ansvarig minister för arbetsmarknad och socialpolitik för att diskutera sociala frågor med fokus på utsatta EU-medborgare. För att förbättra livet för medborgarna i de båda länderna uttryckte ministrarna i ett gemensamt pressmeddelande en vilja att genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte stärka det bilaterala samarbetet på området socialpolitik. Det föreslagna samarbetet ska ha ett särskilt jämställdhetsfokus och vara riktat mot de mest utsatta, såsom barn från fattiga familjer, personer med funktionsnedsättning samt kvinnor och flickor som riskerar att bli utsatta för våld.

Statsrådet Åsa Regnér och Ivailo Kalfin, vice premiärminister och ansvarig minister för socialpolitik, undertecknade den 5 februari 2016 ett samarbetsavtal mellan Sverige och Bulgarien. Avtalet, som rör frågor om jämställdhet, barn, äldre och funktionshinder, syftar till att förbättra situationen för utsatta EU-medborgare. En arbetsplan för 2016–2017 har också undertecknats. Av denna framgår konkreta projekt och initiativ under avtalet.

En annan viktig del av avtalet är att främja samarbete mellan frivilligorganisationer.

Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt

EU har beslutat att inrätta en europeisk fond för att ge stöd till de personer som har det sämst ställt (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 223/2014 av den 11 mars 2014 om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt). Fonden ska främja den sociala sammanhållningen, förbättra social delaktighet och därmed i slutändan bidra till målet att utrota fattigdomen i unionen genom att bidra till att uppnå Europa 2020-strategins mål att antalet personer som riskerar fattigdom och social utestängning ska minska med minst 20 miljoner, samtidigt som fonden ska komplettera strukturfonderna. Fonden omfattar ca 3,8 miljarder euro under perioden 2014–2020. Sverige har, i likhet med övriga EU:s medlemsländer, utformat ett nationellt program för att förvalta fonden nationellt.¹³

Kommissionen godkände Sveriges operativa program för fonden i februari 2015. Det övergripande målet för det svenska operativa programmet är att socialt utsatta personers förutsättningar för social delaktighet och egenmakt ska öka.

Sveriges anslag från fonden är under programperioden 7 miljoner euro. Fonden förutsätter en nationell medfinansiering med 15 procent. Fonden kommer i Sverige alltså att omfatta ca 13 miljoner kronor årligen under de sju åren. Målgruppen för insatserna i Sverige är socialt och ekonomiskt utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. under högst tre månader, utan uppehållsrätt. Svenska EFS-rådet är förvaltande myndighet för det svenska programmet. Närmare föreskrifter om fonden finns i förordningen (2014:1374) om förvaltning av fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt. En nationell lanseringskonferens genomfördes i mars 2015 och en övervakningskommitté för fonden har utsetts av regeringen.

Frågesvar

I ett svar på skriftlig fråga 2015/16:34 anförde utbildningsminister Gustav Fridolin bl.a. att det är viktigt att alla EU:s medlemsländer säkerställer att alla barn har både rätt och möjlighet till skola där de bor och att för de barn som har följt med till Sverige får kommunen bedöma om skolgång ska erbjudas. Utbildningsministern anförde vidare att man från regeringens sida arbetar långsiktigt för att en god skolgång för alla barn ska vara verklighet i hela EU och framhöll att barns skolgång är prioriterat i EU:s arbete med romsk inkludering.

¹³ Uppgifterna i detta avsnitt har hämtats från prop. 2015/16:1 utg.omr. 9 s. 135.

Socialstyrelsens uppdrag

Enligt Socialstyrelsens regleringsbrev för 2016 har myndigheten i uppdrag att göra en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning och karaktär 2017. Hemlösa EU- och EES-medborgare ska redovisas separat. I uppdraget ingår även att ta fram en plan för hur kartläggningen kan spridas och användas i det strategiska arbetet på olika nivåer inom socialtjänstens område mot hemlöshet – speciellt mot bakgrund av flyktingsituationen.

Uppdraget ska redovisas den 30 november 2017.

2014 års människohandelsutredning

2014 års människohandelsutredning (Ju 2014:22) har av regeringen i uppdrag att undersöka om det finns behov av åtgärder för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot bl.a. köp av sexuella handlingar av barn (dir. 2014:128).

Uppdraget ska redovisas senast den 9 juni 2016.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om hjälp till utsatta EU-medborgare i sitt betänkande 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor, som beslutades i kammaren den 16 april 2015. Utskottet ansåg att det inte behövdes något initiativ med hänsyn till pågående arbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare nyligen slutredovisat sitt uppdrag i betänkandet Framtid sökes (SOU 2016:6). Utskottet välkomnar detta. Betänkandet kommer nu att beredas inom Regeringskansliet. Det framgår redan av regeringsuppdraget att samordnaren särskilt skulle beakta barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Motion 2015/16:84 (V) yrkandena 1 och 2 får anses i huvudsak tillgodosedda och avstyrks.

När det gäller ett motionsförslag om stöd i form av nationella riktlinjer i kommunernas arbete med gruppen utsatta EU-medborgare konstaterar utskottet att den nationella samordnarens uppdrag bl.a. innebar att stödja det arbete som utförs av kommunerna. Utskottet konstaterar vidare att Socialstyrelsens rapport Rätten till socialt bistånd för medborgare inom EU/EES-området ger vägledning om hur rätten till socialt bistånd i Sverige ser ut för dessa medborgare. Utskottet anser därmed att motion 2015/16:2186 (S) får anses huvudsakligen tillgodosedd och avstyrker denna.

Utskottet noterar att regeringens arbete på området utsatta EU-medborgare har som mål att tiggeri och utsatthet ska minska och så småningom upphöra. Utskottet anser därför att riksdagen inte behöver ta något initiativ med anledning av motion 2015/16:1482 (FP) yrkande 9. Motionsyrkandet avstyrks.

Kommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 § SoL gäller både för barn som har uppehållsrätt och för barn som saknar uppehållsrätt. Socialnämnden måste därför i varje enskilt fall bedöma vilket stöd eller skydd enligt SoL ett barn behöver. Socialtjänstens insatser när det gäller dessa barn omfattas således redan av gällande regelverk. Motion 2015/16:1482 (FP) yrkande 10 får anses tillgodosedd och avstyrks.

Utifrån bestämmelsen om det yttersta ansvaret för den som vistas i kommunen har socialnämnden ett ansvar för att ta ställning till om en utredning ska inledas eller inte även om det gäller ett barn som saknar uppehållsrätt. Socialnämnden ska enligt 1 kap. 1 § SoL utan dröjsmål inleda en utredning av det som kommit till nämndens kännedom och som kan leda till någon åtgärd av nämnden. Socialtjänsten behöver då ta hänsyn till bestämmelserna i 1 kap. 2 § SoL om att man vid åtgärder som rör barn särskilt ska se till barnets bästa. I detta sammanhang vill utskottet också lyfta fram det arbete som bedrivs i 2014 års människohandelsutredning (Ju 2014:22). Motion 2015/16:2256 (KD) yrkande 2 får därmed anses åtminstone delvis tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet konstaterar och välkomnar att regeringen på olika sätt arbetar dels inom EU, dels bilateralt i förhållande till både Rumänien och Bulgarien när det gäller gruppen utsatta EU-medborgare. Frågan om att aktivt arbeta med frågan om utsatta EU-medborgare gentemot EU-kommissionen och att driva på EU:s arbete med romsk inkludering ingår i det åtgärds paket som regeringen presenterade under sommaren 2015. Utskottet ser mycket positivt på dessa åtgärder. I detta sammanhang konstaterar utskottet att Sverige numera har samarbetsavtal med både Rumänien och Bulgarien när det gäller social utsatthet. Utskottet välkomnar detta. Med hänsyn till det omfattande arbete som pågår anser utskottet att det inte behövs något initiativ när det gäller motionerna 2015/16:1482 (FP) yrkandena 5, 6, 11 och 12 samt 2015/16:2567 (KD) yrkande 33.

Utskottet gör samma bedömning när det gäller ett förslag om att Sverige ska ta initiativ på EU-nivå för att sätta press på andra EU-länder att agera mot diskriminering och sociala orättvisor i de utsatta EU-medborgarnas hemländer. Motion 2015/16:2304 (M) yrkande 5 avstyrks.

Mot bakgrund av det omfattande arbete som pågår på olika håll anser utskottet att riksdagen inte bör ta något initiativ när det gäller ett förslag om EU-finansierade samarbetsprojekt. Motion 2015/16:3245 (C) yrkande 12 avstyrks.

Av samma skäl anser utskottet att riksdagen inte bör ta något initiativ när det gäller ett förslag om att i vissa fall införa sanktioner för medlemsstaterna. Motion 2015/16:3245 (C) yrkande 13 avstyrks.

Föräldrastöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om föräldrautbildning, familjecentraler och familjens roll.

Jämför reservationerna 24 (M), 25 (SD), 26 (KD) och 27 (KD).

Motionerna

Föräldrautbildning

I motion 2015/16:1472 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda FP) föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om pappagrupper för nyblivna föräldrar. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om insatser för att få män och pojkar att söka stöd.

I motion 2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 27 ett tillkännagivande om ett krav på kommunerna att erbjuda föräldrar deltagande i minst ett föräldrastödsprogram under barnets uppväxt.

I motion 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 77 ett tillkännagivande om vikten av att alla föräldrar vid en separation erbjuds ett samarbetsamtal. I yrkande 82 föreslås ett tillkännagivande om att sänka trösklarna till familjerådgivningen. Likalydande yrkanden finns i partimotion 2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 28 och 29.

I partimotion 2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 30 ett tillkännagivande om separationsteam.

I motion 2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) föreslås i yrkande 4 ett tillkännagivande om att skjuta till extra resurser till Socialstyrelsen för att utreda hur andelen förstagångsföräldrar som genomgår föräldrautbildning kan öka.

Familjecentraler och familjens roll

I motion 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 83 ett tillkännagivande om att det bör finnas minst en familjecentral i varje kommun.

I motion 2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 4 ett tillkännagivande om familjens roll för det brottsförebyggande arbetet.

I partimotion 2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 13 ett tillkännagivande om mottagande med familjen i centrum.

I partimotion 2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om familjens betydelse för barns och ungas uppväxtvillkor. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om vikten av att familjesäkra politiken.

Gällande rätt

Insatser inom socialtjänsten ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet, och för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Kommunen ska sörja för att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge och frågor som gäller barnets försörjning (samarbetssamtal), och att föräldrar får hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge, se 5 kap. 3 § första stycket SoL. Kommunen ska även sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom en lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det (andra stycket). Med familjerådgivning avses en verksamhet som består i samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

Bakgrund och pågående arbete

Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd

Regeringen beslutade i mars 2009 om en nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – en vinst för alla (dnr S2009/554/FH). Det övergripande målet i strategin är att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas föräldrastöd under barnets hela uppväxt. Föräldrastöd definieras i strategin som en aktivitet som ger föräldrar kunskap om barnets hälsa och barnets emotionella, kognitiva samt sociala utveckling och stärker föräldrarnas sociala nätverk. Föräldrastödet i strategin avser universellt föräldrastöd, dvs. att alla föräldrar erbjuds samma möjlighet till stöd och hjälp. Syftet är att via föräldrarna främja barnets hälsa och positiva utveckling och maximera barnets skydd mot ohälsa och sociala problem. Barnrättsperspektivet samt det jämställda föräldraskapet och ansvarstagandet för barnet är centrala utgångspunkter i strategin. För att genomföra strategin har ca 140 miljoner kronor avsatts sedan 2009 för stimulansmedel riktat till kommuner i samarbete med lärosäten. Stimulansmedlen har syftat till att stödja huvudmännen i deras föräldrastödjande arbete och att få ökade kunskaper. En central del har varit att bidra till att stärka samverkan mellan föräldrastödjande aktörer.

Strategin har inget slutdatum och gäller så länge regeringen inte kommit med andra besked.

Regeringens skrivelse om föräldrastöd

Regeringens skrivelse Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor behandlades av utskottet våren 2014. I skrivelsen lämnas en utförlig redogörelse för det samlade arbete som bedrivits sedan 2006 och de resultat som uppnåtts (skr. 2013/14:87, bet. 2013/14:21). Riksdagen lade den 29 april 2014 skrivelsen till handlingarna

Folkhälsomyndighetens uppdrag

Folkhälsomyndigheten har haft flera regeringsuppdrag inom ramen för den nationella föräldrastödsstrategin. Sedan 2009 har myndigheten fördelat 140 miljoner kronor i stöd till 21 föräldrastödsprojekt.

Myndigheten slutredovisade i juni 2014 hur arbetet inom ramen för satsningen med stimulansmedel bedrivits och vilka resultat som uppnåtts. Sammanfattningsvis kan sägas att stimulansmedlen resulterat i ökad kunskap och evidens, såsom kunskap om att föräldrastödsprogram är hälsoekonomiskt motiverade, framför allt för kommunen. Stimulansmedlen har resulterat i fler mötesplatser för föräldrar, ökad samverkan mellan aktörer, ökad integrering av föräldrastödet i det hälsofrämjande arbetet och utvecklade stödformer, metoder och arbetssätt. Utöver detta har en rad insatser gjorts för att stärka både det riktade och det universella föräldrastödet inom olika samhällssektorer. Insatsernas huvudfokus har varit stöd till huvudmän och andra föräldrastödjande aktörer med ökad kunskap och stöd till utvecklad samverkan som centrala inslag.

I samarbete med Örebro universitet genomför Folkhälsomyndigheten en 7,5-poängs distansutbildning om hälsofrämjande och förebyggande familje- och föräldrastöd, Förebyggandets konst – föräldrastöd. Första utbildningsomgången ägde rum höstterminen 2013. Distansutbildningen pågick fram t.o.m. 2015 (dnr S2014/4634/FST). Utbildningen riktar sig till tjänstemän, praktiker och beslutsfattare i kommuner och landsting, studenter samt personer i ideella organisationer och studieförbund. Uppdraget ska redovisas i sin helhet senast den 1 maj 2016.

Myndigheten för internationella adoptionsfrågors uppdrag

Den 1 september 2015 fick dåvarande Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) i uppdrag att sprida, förvalta och utveckla den kunskapsbas som tagits fram inom ramen för den nationella strategin för föräldrastöd och som Folkhälsomyndigheten tidigare har ansvarat för.

Den 1 januari 2016 bytte myndigheten namn till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF).

MFoF ska, till skillnad från Folkhälsomyndigheten, även ha ett nationellt samordningsansvar för föräldrastödet. Utgångspunkten för organisationsförändringen är den översyn som har gjorts inom ramen för departementspromemorian Samordnat ansvar för vissa familjefrågor (Ds 2014:17). Syftet är att skapa en förbättrad, mer effektiv och ändamålsenlig samordning när det gäller internationella adoptioner, föräldrastöd och vissa familjerättsfrågor inom socialtjänsten.

Länsstyrelsernas uppdrag

Länsstyrelserna har med utgångspunkt i föräldrastödsstrategin i uppdrag att under 2014–2017 stödja kommuner, landsting och andra föräldrastödjande aktörer i respektive län i arbetet med att utveckla ett universellt,

kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar med barn i tonåren (S2014/8870/SAM). Viktiga utgångspunkter i arbetet är det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter.

Familjecentrum

Familjecentrum samlar förebyggande och stödjande insatser för barn och föräldrar, såsom mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänstens förebyggande verksamhet. Huvudmän för familjecentrum är i de flesta fall kommun och landsting. På familjecentrum finns enligt regeringen goda förutsättningar för samordnade och lättillgängliga insatser och stöd till föräldrar och barn (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 170). Det förekommer flera olika benämningar för verksamheterna, t.ex. familjecentral och familjens hus, samt en variation i vilka basverksamheter som ingår.

Ramböll Management Consulting (Ramböll) har på uppdrag av Socialdepartementet genomfört en utvärdering av familjecentrum i Sverige. I uppdraget har även ingått att ta fram kunskap om vilket behov av stöd som finns hos de enskilda kommuner och landsting som önskar etablera eller utveckla familjecentrum. Rapporten ska enligt uppdraget kunna utgöra en grund för framtagande av ett stödjande material riktat till huvudmännen om hur de kan starta eller vidareutveckla en verksamhet med familjecentrum. Rapporten ska ge kunskapsunderlag för hur man bör utforma ett eventuellt nationellt stöd till huvudmännen på området i genomförandet.

2014 års vårdnadsutredning

Mot bakgrund av att de familjerättsliga vårdnadsmålen har ökat markant under de senaste åren finns det enligt regeringen behov av att ytterligare fokusera på preventiva insatser till föräldrar. 2014 års vårdnadsutredning (Ju 2014:14, dir. 2014:84) har för närvarande i uppdrag att kartlägga och analysera orsakerna till ökningen av antalet vårdnadsfall. I detta sammanhang är också försöksverksamheten med s.k. samverkansteam av intresse (prop. 2014/15:1 utg.omr. 9 s. 155). I uppdraget ingår att ta ställning till bl.a. hur föräldrars möjligheter att nå en samförståndslösning i mål om vårdnad, boende och umgänge kan utvecklas och förbättras. Uppdraget ska redovisas senast den 28 oktober 2016.

Tidigare behandling

Utskottet ansåg i sitt betänkande 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor att det inte behövdes något initiativ med anledning av motionsyrkanden om familjerådgivning och hänvisade till pågående arbeten vid länsstyrelserna, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och 2014 års vårdnadsutredning (s. 63).

Utskottets ställningstagande

Sedan 2009 finns en nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd: Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor. Det övergripande målet i strategin är att alla föräldrar med barn under 18 år ska erbjudas föräldrastöd under barnets hela uppväxt. Föräldrastödspolitiken är sektorsövergripande och kräver samordnade insatser på alla områden där föräldrastöd berörs. Sedan strategin tillkom har en rad insatser på olika områden genomförts (skr. 2013/14:87, bet. 2013/14:SoU21). Utskottet ser mycket positivt på detta.

Utskottet noterar att arbete på området pågår på flera olika håll, t.ex. vid Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, länsstyrelserna samt i 2014 års vårdnadsutredning. Utskottet anser därför att det inte behövs något initiativ med anledning av motionsyrkanden om olika frågor om föräldrautbildning. Motionerna 2015/16:1472 (FP) yrkandena 3 och 4, 2015/16:2482 (M) yrkande 27, 2015/16:2568 (KD) yrkandena 77 och 82, 2015/16:2569 (KD) yrkandena 28, 29 och 30 samt 2015/16:3095 (SD) yrkande 4 avstyrks.

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionsyrkanden om familjecentraler och familjens roll i olika avseenden. Motionerna 2015/16:2568 (KD) yrkande 83, 2015/16:2686 (KD) yrkande 4, 2015/16:2978 (KD) yrkande 13 och 2015/16:2980 (KD) yrkandena 2 och 3 avstyrks.

Missbruksvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om huvudmannaskap för missbruksvården, indraget försörjningsstöd för missbrukare, kvalitetssäkring av HVB-hem, tillgång på tvångsvårdsplatser, missbrukande kvinnor och deras behandling samt nationellt kunskapscentrum.

Jämför reservationerna 28 (SD), 29 (C), 30 (V), 31 (V), 32 (V), 33 (M) och 34 (V).

Motionerna

Huvudmannaskap för missbruksvården

I motion 2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) föreslås i yrkande 10 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om ökad statlig styrning. Motionärerna anser att tidig och mer kunskapsbaserad vård tillsammans med en tydligare styrning av resurserna för att öka tillgängligheten är viktiga komponenter i en framgångsrik missbruksvård.

I motion 2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att se över hur ansvaret för missbruksvården kan

överförs till hälso- och sjukvården. Ett liknande yrkande finns i motion 2015/16:3327 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 1. I motion 2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att hälso- och sjukvårdslagen ska vara styrande inom missbruksvården.

Indraget försörjningsstöd för missbrukare

I motion 2015/16:2868 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att kunna dra in försörjningsstöd för missbrukare och att vederbörande i stället ska erbjudas hjälp från berörda myndigheter.

Kvalitetssäkring av HVB-hem

I motion 2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) föreslås i yrkande 5 ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om hur kvaliteten på HVB-hemmen ska säkerställas samt hur en långsiktig förändring av HVB-hemmens ansvar, struktur och tillsyn kan genomföras.

Missbrukande kvinnor och deras behandling

I motion 2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) föreslås i yrkande 15 ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att missbrukande kvinnor utsatta för mäns våld ska erbjudas behandling i konsupplade grupper.

I motion 2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) föreslås i yrkande 7 ett tillkännagivande om att genusperspektivet i missbruksvården bör förstärkas.

Tillgång på tvångsvårdsplatser

I motion 2015/16:2485 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 8 ett tillkännagivande om att se över tillgången på platser inom tvångsvården av missbrukare.

I motion 2015/16:1276 av Jan Ericson (M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för tvångsvård inom vård och omsorg.

Nationellt kunskapscentrum

I motion 2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) föreslås i yrkande 2 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att göra Maria Ungdom i Stockholm till ett nationellt centrum för kunskap om unga som missbrukar eller riskerar att hamna i missbruk.

Gällande rätt

Socialnämnden ska enligt 3 kap. 7 § SoL arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom upp-

sökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

Socialnämnden ska vidare enligt 5 kap. 9 § SoL aktivt sörja för att den enskilda missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden ska i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.

Enligt 5 kap. 9 a § SoL ska landsting och kommuner komma överens om samarbete i frågor som gäller personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel. Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen. Syftet med bestämmelserna är att landstingen och kommunerna bättre ska kunna tillgodose de aktuella gruppernas behov av vård, stöd och behandling (prop. 2012/13:77, bet. 2012/13:SoU18, rskr. 2012/13:221).

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 10 § SoL erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som t.ex. är långvarigt sjuk.

I lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, förkortad LVM, finns bestämmelser om tvångsvård av missbrukare. Enligt 2 § ska vård inom socialtjänsten ges en missbrukare i samförstånd med honom eller henne. En missbrukare ska dock beredas vård oberoende av eget samtycke under de förutsättningar som anges i lagen, se 3 §. Förutsättningarna för att tvångsvård ska beslutas är om

- någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,
- vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller på något annat sätt, och
- han eller hon till följd av missbruket
 - a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,
 - b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
 - c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Det är socialnämnden som ansöker om vård enligt 11 § LVM hos förvaltningsrätten, och beslut om vård fattas av rätten. Statens institutionsstyrelse tillhandahåller s.k. LVM-hem.

Bakgrund och pågående arbete

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2011–2015

Regeringen och riksdagen beslutade 2011 om en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-strategin) som anger mål och inriktning för hur samhällets insatser ska genomföras, samordnas och

följas upp under åren 2011–2015 (prop. 2010/11:47, bet. 2010/11:SoU8, rskr. 2010/11:203 och 204). Den nationella målstrukturen för ANDT-politiken består av ett gemensamt övergripande mål för denna politik och sju långsiktiga mål som anger inriktningen för ANDT-arbetet i sin helhet. Till de långsiktiga målen knyts ett antal prioriterade mål som ska uppnås under strategiperioden. Det gemensamma övergripande målet för ANDT-politiken är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk. I strategins långsiktiga mål 5 anges att personer med ett missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet. Till målet hör följande prioriterade mål:

- Tillgång till kunskapsbaserade vård- och stödinsatser ska öka.
- En tydligare och mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan huvudmännen för missbruks- och beroendevården ska uppnås.
- Regionala och lokala skillnader i kvalitet, tillgänglighet och resultat ska minska.

Regeringens åtgärder på området beskrivs i de årliga åtgärdsprogrammen för ANDT-politiken.

Riksdagen godkände målen för alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelpolitiken i december 2012 (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115).

Regeringens åtgärdsprogram för ANDT-politiken 2015 är det femte sedan strategin beslutades. Avsikten är att det statliga stöd som lämnas för detta arbete i så stor utsträckning som möjligt ska gå till långsiktiga satsningar som görs i bred samverkan för att nå de uppsatta målen i strategin.

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020

Den 9 februari 2016 inkom regeringens skrivelse 2015/16:86 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 till riksdagen.

I skrivelsen redogör regeringen för en förnyad men fortsatt samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT-politiken). Skrivelsen inleds med en redogörelse av resultaten från strategiperioden 2011–2015 följt av mål och inriktning för samhällets insatser under åren 2016–2020. I skrivelsen beskrivs även organisationen för genomförande av strategin, liksom hur insatserna ska samordnas och följas upp. För att främja långsiktighet och kontinuitet anser regeringen att det övergripande målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken bör ligga fast. Regeringens avsikt är att ett nationellt råd för ANDT-frågor ska finnas även för strategiperioden 2016–2020. I rådet bör berörda myndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting ingå, liksom forskare och representanter från civilsamhällets organisationer.

Det finns enligt regeringen skäl att ta nya steg inom ANDT-politiken för att öka engagemanget och aktiviteten inom området och för att bidra till regeringens mål om att minimera de påverkbara hälsoskillnaderna inom en generation. För att uppnå regeringens ambition måste enligt regeringen både jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet tydliggöras och genomsyra ANDT-arbetet på alla nivåer.

Statskontorets utvärdering av delar av ANDT-strategin 2011–2015

Statskontorets utvärdering av regeringens ANDT-strategi 2011–2015 visar att strategins utformning varit ändamålsenlig för att nå regeringens mål om att komma till rätta med de problem som bruk och missbruk av alkohol, narkotika, dopning och tobak orsakar (2015:9).

Strategins målstruktur har enligt Statskontoret bidragit till att förankra målen för regeringens ANDT-politik på nationell, regional och lokal nivå. Uppföljningen av målen har blivit mer samordnad än tidigare. Många av de åtgärder som regeringen finansierat inom ramen för strategin har förutsättningar att vara verkningsfulla på längre sikt. Flertalet åtgärder rör kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning. Sett till fördelningen av ekonomiska medel och åtgärdernas målgrupper har barn och unga varit en prioriterad målgrupp. Sett till antalet åtgärder har många åtgärder riktats till hälso- och sjukvården.

Myndigheten för vårdanalys uppdrag

Missbruksutredningen överlämnade sitt betänkande Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35) i april 2011. Ansvar för missbruksvården var en av de frågor som behandlades i betänkandet.

Regeringen har härefter gett Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att följa upp hur många överenskommelser landstingen har ingått med kommunerna om samarbetet om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel samt innehållet i dessa överenskommelser (myndighetens regleringsbrev för 2016). Utgångspunkten i uppföljningen kan enligt regeringsuppdraget vara relevanta delar ur det stödmaterial som Sveriges Kommuner och Landsting har arbetat fram (Checklista för god kvalitet och ökad tillgänglighet i missbruks- och beroendevården) samt de kvalitetsområden som används inom öppna jämförelser. Det är enligt regeringen särskilt angeläget att myndigheten följer upp om brukarrepresentanter får möjlighet att vara delaktiga i utformningen av överenskommelserna. Information om och i så fall hur andra myndigheter och organisationer omfattas av överenskommelsen bör även följas upp samt orsaker till varför inte alla landsting har tecknat överenskommelser.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2017.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har också påbörjat en pilotstudie som ska belysa missbruks- och beroendevården utifrån ett patient-, brukar- och närstående perspektiv. Pilotstudien är en del av myndighetens breddade

uppdrag att också analysera verksamheter och förhållanden inom socialtjänstens område.

Fokus för pilotstudien är att identifiera vilka resultat inom missbruks- och beroendevården som är särskilt viktiga för patienter, brukare och deras närstående, och i vilken mån nationella, regionala och lokala uppföljningar täcker de områden som patienter och brukare tycker är viktiga. Med projektet vill Vårdanalys bidra till en brukarorienterad missbruks- och beroendevård och till att stärka förutsättningarna för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att lära sig och utvecklas av att följa upp resultatet av sina insatser.

Pilotstudiens resultat kommer att redovisas till sommaren 2016.

När det gäller könsskillnader i missbruks- och beroendevården har regeringen också gett Myndigheten för vård- och omsorgsanalys uppdraget att genomföra en förstudie för att analysera om det finns omotiverade skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar vid bemötande, bedömning och insatser på socialtjänstens område (enligt myndighetens regleringsbrev för 2016). Myndigheten ska även belysa förutsättningarna att följa upp och analysera omotiverade skillnader för särskilda grupper, t.ex. äldre personer, personer med funktionsnedsättning eller personer med utomnordiskt ursprung. Inom ramen för detta uppdrag kommer området missbruk att belysas.

Folkhälsomyndighetens samlade uppföljning av ANDT-politiken

Folkhälsomyndigheten ansvarar för en samlad uppföljning av alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) genom att

- samordna, utveckla och förvalta ett uppföljningssystem med indikatorer bestående av data från Folkhälsomyndigheten, andra myndigheter och organisationer
- tillhandahålla ett verktyg, Indikatorlabbet, för att tillgängliggöra och visualisera data på webbplatsen andruppfoljning.se
- publicera beskrivningar och analyser av utvecklingen inom ANDT.

Enligt Folkhälsomyndighetens regleringsbrev för 2016 ska myndigheten stödja utvecklingen av ett långsiktigt hållbart kunskapsbaserat preventivt arbete inom ANDT-området. Uppdraget kan omfatta att stödja tillämpning av redan kända och verkningsfulla metoder och arbetssätt som behöver spridas geografiskt eller till fler grupper, att utveckla nya metoder och arbetssätt, att generera ny kunskap samt att sprida erfarenheter av framgångsrikt och väl dokumenterat arbete. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2017.

Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse ansvarar för och tillhandahåller bl.a. hem för vård av missbrukare (LVM-hem) enligt LVM. Av styrelsens verksamhetsplan för 2016 framgår att antalet planerade platser för 2016 fastställts till 1 088 jämfört med 1 004 föregående år. Totalt har ungdomsvården 50 fler planerade platser

jämfört med föregående år, och inom missbruksvården har sammanlagt 34 platser tillkommit.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer om vård och stöd vid missbruk och beroende

Under våren 2015 gav Socialstyrelsen ut nya reviderade riktlinjer om vård och stöd vid missbruk och beroende. I dessa ger Socialstyrelsen rekommendationer om vård och stöd vid missbruk och beroende. De omfattar följande områden: bedömningsinstrument, medicinska test, läkemedelsbehandling, psykologisk och psykosocial behandling, psykosociala stödinsatser, behandling vid samsjuklighet och behandling av ungdomar med alkohol- eller narkotikaproblem.

Syftet med riktlinjerna är att stimulera användandet av vetenskapligt utvärderade och effektiva åtgärder inom detta område samt att vara ett underlag för öppna och systematiska prioriteringar inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Riktlinjerna riktar sig i första hand till beslutsfattare inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, såsom politiker, chefstjänstemän och verksamhets- och enhetschefer.

Socialstyrelsens rapport Att stärka kvaliteten i hem för vård eller boende (HVB) för personer med missbruks- och beroendeproblem

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram ett underlag i syfte att stärka kvaliteten i hem för vård eller boende (HVB) som bedriver frivillig vård och behandling för personer med missbruks- och beroendeproblem. Utgångspunkten för uppdraget var de brister i innehållet i HVB-verksamheten som Missbruksutredningen pekade på i sitt slutbetänkande Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35).

Uppdraget redovisas i rapporten Att stärka kvaliteten i hem för vård eller boende (HVB) för personer med missbruks- eller beroendeproblem. Rapporten innehåller en sammanställning av vad som kan anses vara god vård och omsorg i HVB-hemmen samt Socialstyrelsens slutsatser och förslag för att stärka kvaliteten inom verksamhetsområdet. De områden som tas upp i rapporten är kompetens, uppföljning, krav på kvalitet och säkerhet, information om hälso- och sjukvård och egenvård, behov av långsiktiga vård- och behandlingsinsatser samt kartläggning och analys av vårdlandskapet.

Av rapporten framgår att Socialstyrelsen avser att ta fram en vägledning för att stödja professionens arbete med hela vårdkedjan för personer med missbruk och beroende. Det framgår vidare att Socialstyrelsen avser att göra en kartläggning och analys av behovet och tillgången till vård och behandling för denna grupp.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade i sitt betänkande 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor ett antal motionsyrkanden om missbruksvård. Utskottet utgick från att regeringen noggrant följer utvecklingen när det gäller samordningen mellan kommuner och landsting och ansåg inte att något initiativ behövdes med anledning av motionsyrkanden om säker och tillgänglig behandling av missbrukare (bet. s. 53 f.). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottet (beslut den 16 april 2015).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ansvaret för missbruksvården var en av de frågor som Missbruksutredningen behandlade i sitt betänkande Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35). Genom de ändringar som herefter gjordes i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och socialtjänstlagen (2001:453) infördes en skyldighet för landsting och kommuner att ingå gemensamma överenskommelser om samarbete i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel. Syftet med ändringarna var att stärka samverkan mellan landsting och kommuner för att bättre tillgodose behovet av vård, stöd och behandling för målgruppen.

Utskottet konstaterar vidare att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har i uppdrag att göra ytterligare uppföljningar när det gäller att tydliggöra ansvaret för effektivare vård. Enligt uppgifter från Socialdepartementet kommer Socialstyrelsen att göra en kartläggning av hur vårdlandskapet ser ut i Sverige. Resultaten av dessa arbeten kommer därefter att användas av Socialdepartementet för att göra en analys av om lagändringarna om överenskommelser mellan huvudmännen som trädde i kraft den 1 juli 2013 gjort skillnad.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2015/16:375 (V) yrkande 10, 2015/16:2430 (C) yrkandena 1 och 2 och 2015/16:3327 (SD) yrkande 1 får anses delvis tillgodosedda och avstyrks.

Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av en motion om indraget försörjningsstöd för missbrukare. Motion 2015/16:2868 (SD) yrkande 2 avstyrks.

När det gäller frågan om kvalitetssäkring av HVB-hem noterar utskottet att Socialstyrelsen under 2015 redovisat rapporten Att stärka kvaliteten i hem för vård eller boende (HVB) för personer med missbruks- eller beroendeproblem. Utskottet noterar vidare att Socialstyrelsen på olika sätt kommer att fortsätta sitt arbete med dessa frågor. Utskottet anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas. Motion 2015/16:375 (V) yrkande 5 avstyrks.

När det gäller könsskillnader i missbruks- och beroendevården konstaterar utskottet att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har i uppdrag att genomföra en förstudie för att analysera om det finns omotiverade skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar vid bemötande, bedömning och

insatser på socialtjänstens område. Inom ramen för detta arbete kommer området missbruk att belysas.

Utskottet anser att resultatet av detta arbete bör avvaktas. Motionerna 2015/16:959 (V) yrkande 15 och 2015/16:375 (V) yrkande 7 avstyrks.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att Statens institutionsstyrelse (Sis) planerar för fler platser 2016 än föregående år. Utskottet har fått veta att regeringen, som är medveten om den ansträngda situationen inom Sis, håller en kontinuerlig dialog med Sis för att lösa situationen. Utskottet utgår från att regeringen vidtar de åtgärder som behövs. Motion 2015/16:2485 (M) yrkande 8 får anses åtminstone delvis tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet anser inte att det finns skäl att ta något initiativ med anledning av ett förslag om en översyn av reglerna för tvångsvård inom vård och omsorg. Motion 2015/16:1276 (M) avstyrks.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av ett förslag om att se över möjligheterna att göra Maria Ungdom i Stockholm till ett nationellt kunskapscentrum. Motion 2015/16:375 (V) yrkande 2 avstyrks.

Socialtjänst – förenklad beredning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandet 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Riksdagen avslög den 16 april 2015 motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning och avstyrker därför de aktuella motionsyrkandena.

Reservationer

1. Översyn av socialtjänstlagen, punkt 1 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:842 av Hillevi Larsson m.fl. (S),
2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt
2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) yrkande 1 och
avslår motion
2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att socialtjänstlagen är i behov av en total översyn. Socialtjänstlagen ska vara en tydlig ramlag, men efter många omfattande förändringar har den blivit svåröverskådlig och detaljstyrande. Dessutom saknar den ett tydligt användarperspektiv. Därför anser vi att det behövs en översyn av socialtjänstlagen med syftet att den åter ska bli en tydlig och överskådlig ramlag. Dessutom bör det skapas en tydligare och bättre arbetsfördelning mellan politik och profession inom socialtjänsten.

Regeringen bör utreda detta och återkomma med förslag.

2. Översyn av socialtjänstlagen, punkt 1 (C)

av Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motionerna
2015/16:842 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt
2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att väntetiderna inom missbruksvården är otillfredsställande. Samhällets uppdrag ska vara att ge stöd och hjälp när människor är som mest motiverade och det måste bli möjligt för människor att få hjälp snabbare genom en enklare process. Jag anser därför att socialtjänstlagen bör ses över utifrån hur det kan bli möjligt att snabbare erbjuda missbruksbehandling genom förenklade biståndsbedömningar.

Regeringen bör tillsätta en utredning.

3. Kompetens och kvalitet, punkt 2 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1092 av Ellen Juntti (M) och

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 4, 19 och 22 samt avslår motionerna

2015/16:1176 av Eva Lohman (M),

2015/16:2150 av Åsa Lindestam m.fl. (S) och

2015/16:2687 av Sofia Damm (KD) yrkandena 3, 5 och 6.

Ställningstagande

Det finns tydliga kvalitetsbrister inom socialtjänsten och det är oklart vem som bär ansvaret i olika avseenden när det gäller myndighetsutövning gentemot barn och unga. Det finns vidare ett stort behov av nyrekrytering av personal liksom av att behålla den som är erfaren och kompetent. Vi anser att det bör ges förutsättningar för höjd kvalitet genom en tydligare ansvarsfördelning och att det behövs en långsiktig strategi för personalförsörjning och kompetenslyft i socialtjänsten.

Regeringen bör låta utreda allt detta.

4. Samordning m.m., punkt 3 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2303 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2,

2015/16:2305 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 4,

2015/16:2306 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 8,

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 23 och

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

I vissa geografiskt definierade områden växer ett nytt utanförskap fram. Utrikes födda med svag utbildning drabbas särskilt hårt när det är svårt att få arbete. De sociala och ekonomiska problemen är komplexa och kräver många olika insatser, bl.a. från socialtjänsten. En väl fungerande skola och fler i arbete är också viktigt för att förebygga och långsiktigt motverka risken för att samhället glider isär. Regeringen bör se till att ge förutsättningar för samordning och effektivitet i insatserna som behövs för att bryta det nya utanförskapet.

Vissa ungdomsmiljöer innebär risker och det finns ett behov av fler vuxna närvarande. Tyvärr är det alltför ofta först när det finns skäl för polisingripande som problem uppmärksammas. Vi anser därför att det bör finnas fler socialarbetare ute på fältet för att möta ungdomar som riskerar att hamna snett. Om man ingriper tidigt spar det mänskligt lidande och resurser på lång sikt.

Regeringen bör återkomma med förslag.

5. Tillsyn, punkt 4 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 24 och

2015/16:2876 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att arbetet med att utveckla tillsyn och uppföljning inom socialtjänsten måste stärkas kontinuerligt. Detta kan ske exempelvis genom tydliga följdåtgärder vid upprepade försummelser och allvarliga brister i omsorgsverksamheten när det gäller kvalitet och tillgänglighet. Dessutom bör Inspektionen för vård och omsorg få ett utökat uppdrag när det gäller tillsynen och uppföljningen för att stärka kvaliteten i omsorgsverksamheten.

Regeringen bör se över allt detta och återkomma till riksdagen med förslag.

6. Stärkt egenkontroll, punkt 5 (S, MP, V)

av Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Mikael Dahlgvist (S), Kristina Nilsson (S), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S) och Stefan Nilsson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2015/16:2780 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi delar uppfattningen att egenkontrollen är av stor betydelse när det gäller att säkra kvaliteten i en verksamhet. Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt ledningsarbete framgår att den som bedriver socialtjänst ska utöva egenkontroll samt att sådan ska ske med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver socialtjänst ska kunna säkra verksamhetens kvalitet. Socialstyrelsens handbok beskriver hur man tillämpar föreskrifterna och kan ge stöd för omsorgsgivarna när man upprättar ett ledningssystem och i det systematiska arbetet med att förbättra en verksamhets kvalitet.

Något initiativ när det gäller att utveckla ett system för att stärka egenkontrollen i såväl offentliga som privata verksamheter som bedriver socialtjänst är inte nödvändigt.

7. Anmälningsskyldighet, punkt 6 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt socialtjänstlagen är myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom och anställda hos sådana myndigheter skyldiga att till socialnämnden anmäla uppgifter som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns behov av stöd och skydd. Enligt Barnombudsmannens rapport Signaler (2012) anmäls bara en liten andel fall till socialnämnden där barn misstänks fara illa. Det krävs en utvärdering för att klargöra varför sådana brister uppstår och vilka åtgärder som behöver vidtas för att alla misstankar om brott ska anmälas.

Regeringen bör se över frågan.

8. Bistånd, punkt 7 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3101 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 3 och
2015/16:3052 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att den som saknar arbete skulle kunna få göra samhällstjänst. Det skulle ge den enskilde arbetslivserfarenhet, höja hans eller hennes kvalifikationer och minska den psykiska ohälsa som är förknippad med arbetslöshet. En sådan sysselsättning skulle vara ett slags villkorad praktik.

Regeringen bör utreda frågan och återkomma med förslag.

9. Bistånd, punkt 7 (C)

av Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3052 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 1 och
avslår motionerna
2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M) yrkande 3 och
2015/16:3101 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att socialtjänstlagen bör förtydligas för att lyfta fram kommunernas skyldighet att erbjuda stöd med inriktning mot reguljär arbetsmarknad åt personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa samt personer som uppbär försörjningsstöd. De modeller som finns för att stötta personer med komplexa behov bygger alla på principen om en huvudman som fungerar som en dörr in för individen till myndigheter och multiprofessionella insatser samt en aktiv matchning mot näringslivet.

Regeringen bör utreda frågan.

10. Hemlöshet, punkt 8 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:369 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 3 och 4 samt
avslår motionerna
2015/16:623 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) och
2015/16:2431 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkande 17.

Ställningstagande

Jag anser att bostad är en social rättighet och att alla människor ska ges likvärdiga möjligheter att leva i goda bostäder i bra miljöer till rimliga kostnader. Allas rätt till en egen bostad borde vara självklar i Sverige. En av hemlöshetssamordnarens slutsatser var att regeringen bör ta ett nationellt ansvar eftersom det saknas en nationellt antagen plan för hur arbetet mot

hemlöshet ska bedrivas och samordnas. Regeringen bör ta fram en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten.

Jag anser att den sekundära bostadsmarknaden med sociala kontrakt inte ska tillåtas att öka år efter år. Därför bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag som innebär att människor efter en rimlig tid ska få ta över kontraktet och på så sätt få ett självständigt boende.

Slutligen anser jag att ekonomiskt bistånd bör godkännas som inkomst på bostadsmarknaden. Regeringen bör ta initiativ till detta.

11. Anhörigstöd, punkt 9 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1804 av Per Ramhorn (SD) och

avslår motionerna

2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4 och

2015/16:3325 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Anhörigstöd är viktigt både för anhöriga och för samhället i stort. För anhöriga handlar det om att få stöd och känna uppskattning för de insatser de gör för en närstående, men det handlar också om den anhöriges behov av vila och att kunna hantera vardagen på bästa möjliga sätt.

Vi konstaterar att anhörigstödet kan se olika ut beroende på kommun. Det är naturligtvis positivt att det finns så pass mycket hjälp som i dag erbjuds. Det problem som vi däremot ser är att alla varianter och skillnader mellan kommuner kan uppfattas som både otydliga och krångliga. Vi noterar att Socialstyrelsen i sin rapport Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående visar på slående skillnader mellan kommuner vad gäller om kommunen har utvecklat och dokumenterat strategier i måldokument eller verksamhetsplaner för tillämpningen av 5 kap. 10 § socialtjänstlagen.

Mot denna bakgrund samt det faktum att lagen skrevs om 2009 och att det i dag, sex år senare, fortfarande inte har utformats en enhetlig möjlighet och likvärdiga möjligheter till stöd mellan kommunerna, menar vi att regeringen bör utreda och forma ett mer likvärdigt ramverk så att samma möjligheter till anhörigstöd finns oavsett kommun.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

12. Anhörigstöd, punkt 9 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4 och
2015/16:3325 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motion
2015/16:1804 av Per Ramhorn (SD).

Ställningstagande

Missbruk drabbar inte bara den enskilde utan också anhöriga som många gånger lämnas utan adekvat information, stöd och hjälp. Det gäller speciellt barn och ungdomar. Jag anser att anhöriga måste kunna involveras i större utsträckning och få möjlighet att vara delaktiga, såvida det inte sker på bekostnad av den missbrukandes integritet. Anhörigas rättigheter behöver stärkas varför lagstiftningen bör ses över.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

13. Stöd till brottsoffer, punkt 10 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag konstaterar att det i dag inte finns något tydligt nationellt ansvar för brottsofferjourerna. Genom bestämmelser i socialtjänstlagen (SoL) är ansvaret i huvudsak delegerat till kommunerna och socialnämnderna, som därmed har det yttersta ansvaret för att brottsoffer och deras anhöriga får stöd. SoL uppställer dock ett s.k. ska-krav på kommunerna endast när det gäller kvinnor som utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående samt barn som utsatts

för brott eller bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående. Detta innebär enligt min mening att möjligheten till hjälp och stöd kraftigt påverkas av de lokala prioriteringar som görs och att fungerande verksamheter inte finns tillgängliga över hela landet. För att förtydliga socialnämndens ansvar för alla brottsoffer anser jag att regeringen bör överväga att förtydliga bestämmelsen 5 kap. 11 § första stycket i socialtjänstlagen, så att formuleringen ”verka för” ersätts med ett ska-krav.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

14. Våld i nära relationer, punkt 11 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 3, 10, 16 och 17 samt avslår motion

2015/16:586 av Hanna Westerén m.fl. (S).

Ställningstagande

En funktionsnedsättning kan i sig ofta försvåra en våldsutsatt kvinnas kontakter med rättsväsendet, bl.a. i form av kommunikationssvårigheter. Mot bakgrund av den extremt svåra situation som dessa kvinnor befinner sig i anser jag att frågan om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning bör belysas i en utredning. Denna bör komma med konkreta förslag på hur situationen för kvinnor med funktionsnedsättning som är utsatta för mäns våld kan underlättas samt hur våldet kan upphöra.

För att kvinnor med funktionsnedsättning som flyr eller slängs ut från sitt hem ska ha samma möjlighet till plats på skyddat boende måste det finnas boenden som är tillgänglighetsanpassade. Ett första steg bör enligt min mening vara att synliggöra denna fråga. En ny indikator gällande de skyddade boendenas tillgänglighet för kvinnor med funktionsnedsättning bör därför läggas till i Socialstyrelsens öppna jämförelser av kommunernas stöd till brottsoffer vid våld i nära relationer.

Jag anser också att regeringen ska se över hur det ska kunna skapas tillräckligt med platser på skyddade boenden som är utformade efter de ungas behov.

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) har i uppdrag att granska den kommunala socialtjänstens arbete. Några av de brister som Ivo

uppmärksammat i sin rapport Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld är t.ex. att utredning och dokumentation av våldsutsatta kvinnor saknas eller brister, att barn som bevittnat våld inte uppmärksammas eller utreds, att rutiner saknas eller är bristfälliga eller att långsiktigt stöd och uppföljning brister. Jag anser att regeringen bör ta fram dels förslag på hur de brister som Ivo konstaterat ska åtgärdas, dels en handlingsplan för inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande kvinnor respektive kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar.

Kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är extra utsatt för mäns våld. Jag anser därför att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att sammanställa situationen för papperslösa kvinnor och deras våldsutsatthet.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

15. Dödsfallsutredningar, punkt 12 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 6–8.

Ställningstagande

Jag konstaterar att självmord till följd av psykisk misshandel av en närstående inte omfattas av nuvarande utredningssystem. Jag har förståelse för argumentet att bedömningen av om självmord har begåtts med anledning av brott riskerar att bli både godtycklig och svår. Trots detta är det min slutsats att självmord där det finns misstanke om att dödsfallet föregåtts av hot och påtryckningar av hedersrelaterad karaktär ska utredas.

Dödsfall som skett utomlands får enligt nuvarande regler utredas om personen vid dödsfallet var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige. Frivillighet bör inte vara huvudregel när det gäller utredningar av dödsfall som skett utomlands. Jag anser därför att regeringen ska ta fram förslag till lagstiftning som innebär att dödsfall som skett utomlands bör omfattas av utredningsförfarandet.

Jag anser också att även fall där offret överlevt försök till dråp eller mord ska utredas. Detta ger utredande myndighet ett bredare underlag för att komma med förslag på åtgärder för att bekämpa våld mellan närstående. Eftersom mäns våld mot kvinnor är ett så omfattande och allvarligt samhällsproblem är det extra viktigt att lyssna på de kvinnor som faktiskt utsatts för det grävsta

våldet. Regeringen bör därför även i denna del ta fram förslag till lagstiftning som innebär att försök till dråp och mord ska omfattas av brottsutredningsförfarandet.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

16. Kvinnojourernas finansiering, punkt 13 (M, C, L, KD)

av Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M), Barbro Westerholm (L), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M) yrkande 1,

2015/16:1742 av Gunilla Nordgren (M),

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5 och

2015/16:2431 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 18 och

bifaller delvis motion

2015/16:1860 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Den nationella samordnaren mot våld i nära relationer framhåller i sitt betänkande (SOU 2014:49) att kvinnojouer och andra idéburna organisationer är mycket viktiga komplement till kommunernas ansvar för stöd till våldutsatta personer. Dagens system för statsbidrag till dessa organisationer beskrivs vara alltför byråkratiskt. Enligt samordnaren medför detta problem eftersom systemet leder till kortsiktiga insatser och krav på uppföljning som inte är rimliga att ställa på ideellt arbete. Mot denna bakgrund föreslår samordnaren att finansieringen till kvinnojouer förstärks genom att den nuvarande statliga bidragsformen ändras till ett långsiktigt organisationsbidrag.

Det finns fler exempel på hur finansieringen skulle kunna bli mer långsiktig. Vi är angelägna om att finansieringsformerna för dessa viktiga verksamheter förbättras och tycker att det bör göras en översyn av om det går att skapa en alternativ och mer effektiv finansieringsform. Viktigt i sammanhanget är också att säkerställa att kvinnojouer och andra idéburna organisationer erbjuder god kvalitet i sin verksamhet för att kunna uppbära finansiering från det allmänna.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

17. Hedersrelaterat våld, punkt 14 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 23 och 26 samt avslår motion

2015/16:779 av Robert Hannah (FP) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Vi konstaterar att de som lyckas bryta sig loss från hederskulturens förtryck ofta hamnar i en särskilt utsatt situation eftersom de tvingats bryta med sitt tidigare liv. Offren har ofta förlorat kontakten inte enbart med sin familj utan även med merparten av sitt sociala kontaktnät. Vi anser därför att det är av största vikt att samhället kan erbjuda en noggrann uppföljning även efter den akuta fasen. Personer som lyckats bryta sig loss från ett liv under hedersrelaterat förtryck bör därför tilldelas kontaktpersoner av socialtjänsten som ska ge fortsatt stöd och följa upp etablerandet i majoritetssamhället.

Många föräldrar med bakgrund i hederskulturer vill gärna ge sina barn en god start och trygg uppväxt men väljer att uppfostra dem i enlighet med de normer de själva växt upp i eftersom de inte vet hur de ska agera för att vara bra föräldrar i Sverige. Därför menar vi att samhället i ännu högre grad måste uppmuntra och utveckla stödverksamhet, utbildningar och diskussionsforum gällande föräldraskap som kan erbjudas dessa personer. Vi anser att regeringen bör ta fram förslag till utvecklat föräldrastöd med särskild inriktning på att lära föräldrar med bakgrund i hederskulturer hur de bör agera för att vara goda föräldrar i enlighet med svenska värderingar.

Regeringen bör utreda detta och återkomma med förslag.

18. Hedersrelaterat våld, punkt 14 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:779 av Robert Hannah (FP) yrkandena 4–6 och
avslår motion
2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 23 och 26.

Ställningstagande

Samtidigt som det finns ett stort behov av en ny kartläggning av fenomenet hedersrelaterat våld och förtryck anser jag att vi måste agera för att de personer som är utsatta får det bemötande och stöd som behövs för att kunna leva ett liv i frihet. Det behövs därför ett nationellt kunskapslyft genom spetsutbildningar och kompetensutveckling inom alla yrken som kommer i kontakt med hedersrelaterat våld. Detta för att de yrkesverksamma inom dessa arbeten på ett mer professionellt sätt ska kunna jobba med drabbade individer; det gäller t.ex. sjuksköterskor, kuratorer och socionomer.

Jag anser att det är av yttersta vikt att de personer som arbetar med ungdomar som är i behov av skyddat boende på grund av hedersrelaterat våld och förtryck möts av en professionell, utbildad personal och får lämpliga hjälpinsatser. Sådana ungdomar bör därför inte placeras i behandlingshem där det saknas specialistkunskaper på området hedersrelaterat våld och förtryck.

Jag har noterat att många socialsekreterare har erfarenheter av föräldrar som vägrar delta i samtal när det kommer till fall som har inslag av hedersrelaterat våld och förtryck. Det behövs därför enligt min mening en utredning för att se över behovet av en skärpning av socialtjänstlagen genom att införa ett mellantvång som innebär att föräldrar inte kan tacka nej till samarbete med socialtjänsten. Ett sådant mellantvång är nödvändigt för att skydda ungdomar från hedersförtryck men också för att underlätta för socialtjänsten att kunna ingripa om man misstänker att ett barn far illa.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

19. Våldsbejakande extremism, punkt 15 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:780 av Robert Hannah (FP) yrkande 1 och
avslår motionerna
2015/16:780 av Robert Hannah (FP) yrkande 2 och
2015/16:2397 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att kommuner har samma ansvar som staten att motverka våldsbejakande extremism. Det är emellertid vår uppfattning att socialtjänsten inte bara kan ha det sociala i fokus och därigenom inte bry sig om vilka handlingar de här personerna har begått; det är polisens och rättsväsendets sak att utreda brott. Personer som vill göra den svåra resan ur en extrem miljö anser vi ska få samhällets stöd på vägen. Vi bedömer att kommunerna och staten kan göra mer än i dag. Inte heller här kan man dock bortse från de brott som eventuellt har begåtts. Jag anser därför att återvändande terrorister inte utan att ta ansvar för sina brott ska beredas förtur till bostäder genom s.k. sociala kontrakt.

Regeringen bör se över detta och återkomma till riksdagen med förslag.

20. Sveriges samarbete med andra EU-länder, punkt 19 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) yrkandena 5, 6 och 11,

bifaller delvis motion

2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP) yrkande 12 och

avslår motion

2015/16:2567 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 33.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige bör samarbeta direkt med länder som Rumänien och Bulgarien för att ge stöd och expertutbyte när det gäller utveckling av skola, socialtjänst och jobbskapande åtgärder. Svenska tjänstemän bör kunna hjälpa till så att EU-medel för att bekämpa fattigdom som i dag inte används tas i bruk.

Den långsiktiga lösningen finns i länder som Rumänien och Bulgarien. Det är dessa som ansvarar för att förbättra situationen för alla sina medborgare inklusive romer. Samtidigt måste problemet upp på EU-nivå. Jag anser att EU-kommissionen måste öka kontrollen och bidra med expertis så att beviljade EU-medel utnyttjas fullt ut och används för att bekämpa fattigdom och utanförskap.

När det gäller barns rätt till utbildning anser jag att lösningen måste vara att skolan fungerar bättre i hemländerna. Lösningen är inte att fler barn kommer

hit för att leva under miserabla förhållanden och under ett par månader gå i skola här.

Regeringen bör se över dessa frågor och återkomma till riksdagen med förslag.

21. Initiativ på EU-nivå, punkt 20 (M, C, L, KD)

av Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M), Barbro Westerholm (L), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2304 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Den nationella samordnaren har haft i uppdrag att stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner och landsting samt organisationer som möter utsatta EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige. Detta tycker vi är bra. Utöver detta krävs emellertid enligt vår mening att regeringen tar initiativ på EU-nivå. Sverige måste agera och sätta press på andra medlemsstater och på EU:s institutioner. Situationen vad gäller hälsa, bostäder, utbildning och arbete måste förbättras i de av EU:s medlemsstater det handlar om. Ansvar för detta ligger på de lokala och nationella myndigheterna, men såväl Sverige som EU kommer att behöva bistå i det arbetet framöver.

Regeringen bör se över frågan och återkomma med förslag.

22. Hjälp genom EU-finansierade samarbetsprojekt, punkt 21 (M, C, L, KD)

av Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M), Barbro Westerholm (L), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi menar att det är viktigt att EU kan sätta press på berörda länder att ta ansvar för utsatta och fattiga. Vid allvarliga underlåtelser och i de fall då det råder strukturell diskriminering av minoritetsgrupper finns behov av sanktionsmöjligheter. Samtidigt är det viktigt att EU och medlemsländerna kan bidra till att stötta fattiga EU-medborgare på plats i deras hemländer. Vi ser också behov av att i samarbetsprojekt som är stöttade av EU hjälpa de länder som är berörda med att bygga upp en fungerande socialtjänst. På så sätt kan t.ex. svenska kommuner dela med sig av kunskap och erfarenheter för att bygga upp system och institutioner där sådana saknas. För att detta ska vara möjligt måste regelverken i EU anpassas så att inte bara stater kan ta del av de medel som avsätts.

Regeringen bör se över detta och återkomma till riksdagen med förslag.

23. Sanktioner för EU:s medlemsstater, punkt 22 (M, C, KD)

av Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att finna lösningar inom EU som kan leda till att sociala skyddsnet finns och fungerar i hela EU. Vi vill dock att det utarbetas möjligheter till sanktioner inom EU för att sätta press på länder som gör sig skyldiga till grova underlåtelser i förhållande till utbredd fattigdom eller genom strukturell diskriminering.

Regeringen bör utreda frågan och återkomma till riksdagen med förslag.

24. Föräldrautbildning, punkt 23 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 27 och
avslår motionerna
2015/16:1472 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda FP) yrkandena 3 och
4,
2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 77 och 82,
2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 28–30 och
2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

År 2013 levde drygt vart fjortonde barn i ett hushåll som tagit emot ekonomiskt bistånd. Ett barn av 37 lever i hushåll som tar emot långvarigt ekonomiskt bistånd. Det finns därmed ungefär 140 000 barn i Sverige som lever i hushåll med utsatta ekonomiska förutsättningar. För att kunna stärka dessa barns uppväxtvillkor anser vi att dessa barnfamiljer ska ges utökad stöd.

Vi föreslår därför att föräldrar ska erbjudas att delta i minst ett föräldrastödsprogram under barnets uppväxt.

Regeringen bör se över denna fråga och återkomma till riksdagen med ett förslag.

25. Föräldrautbildning, punkt 23 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 4 och
avslår motionerna
2015/16:1472 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda FP) yrkandena 3 och
4,
2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 27,
2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 77 och 82 samt
2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 28–30.

Ställningstagande

Runt om i Sverige erbjuds i dag kurser och föräldrautbildningar, både kostnadsfritt via landstinget och via privata alternativ. Trots att möjligheten finns är det i dag många som inte deltar i någon utbildning. Särskilt vanligt är detta bland exempelvis utrikes födda, lågutbildade, arbetslösa samt förlossningsrädda. Det finns inget enkelt svar på hur man ska få fler föräldrar att delta i föräldrautbildning, men vi vet att förberedda föräldrar minskar de risker som kan uppkomma vid förlossningen och det är därför angeläget att de som behöver denna typ av förberedande stöd också får det.

Frågan om att skjuta till extra resurser till Socialstyrelsen för att undersöka hur andelen förstagångsföräldrar som genomgår föräldrautbildning kan öka bör därför utredas.

Regeringen bör utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

26. Föräldrautbildning, punkt 23 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 77 och 82 samt
2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 28–30 och
avslår motionerna
2015/16:1472 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda FP) yrkandena 3 och 4,
2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 27 och
2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Genom att erbjuda alla föräldrar ett samarbetsamtal vid separation är det min övertygelse att fler föräldrar kan få hjälp att hitta konstruktiva lösningar och se till barnets bästa i stället för att ta frågan till domstol.

En annan viktig fråga är avgifterna till familjerådgivningen. Avgiften har sannolikt en inverkan på efterfrågan och därmed tillgängligheten, i synnerhet för familjer med lägre inkomster. För att sänka trösklarna till familjerådgivningen föreslår jag därför att kommunerna maximalt ska ta ut en avgift om 300 kronor för ett besök hos familjerådgivningen.

Jag konstaterar att Socialstyrelsen föreslagit ett försöksprojekt med separationsteam i tio kommuner. Jag vill nu att detta försöksprojekt genomförs och att erfarenheterna sprids till samtliga kommuner om utvärderingarna av

projektet kan visa på minskat antal vårdnadstvister och förbättrat samarbete mellan föräldrar.

Regeringen bör se över dessa frågor och återkomma till riksdagen med förslag.

27. Familjecentraler och familjens roll, punkt 24 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 83,

2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,

2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och

2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jag konstaterar att allt fler familjecentraler byggs upp i Sverige. Ofta sker det i ett samarbete mellan kommuner och landsting med personal från mödravård, barnavård, öppen förskola och socialtjänst. Syftet är att arbeta förebyggande bland barn och familjer för att erbjuda en mötesplats, främja en god hälsa och stärka det sociala nätverket runt barn och föräldrar. Jag ser mycket positivt på familjecentralverksamheten och ser gärna att minst en central med god tillgänglighet finns i varje kommun.

Jag anser att familjens betydelse för upplevelse av gemenskap, trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld inte nog kan betonas. Detta gäller särskilt för frågan om barns och ungas uppväxtvillkor. Politiken borde därför främst inriktas på att stärka och stödja familjerna. Även ur ett integrationsperspektiv anser jag att familjens roll är helt central. Därför bör det finnas ett tydligare familjeperspektiv i mottagandet av flyktingfamiljer. Jag vill också framhålla vikten av att familjesäkra politiken.

Regeringen bör utreda dessa frågor och återkomma till riksdagen med förslag.

28. Huvudmannaskap för missbruksvården, punkt 25 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 1 och

2015/16:3327 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10 och

2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Ett av Missbruksutredningens förslag var att överföra ansvaret för missbruksvården till landstingen. Vi instämmer i den bedömningen. Som det är nu är behandlingsorganisationen otydlig och splittrad och människor riskerar att hamna mellan stolarna. Vi anser att ett samlat huvudmannaskap är att föredra där landstinget tar över hela ansvaret för missbruksvården.

Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

29. Huvudmannaskap för missbruksvården, punkt 25 (C)

av Staffan Danielsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:3327 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motion

2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Jag anser att missbruksvården i större utsträckning måste utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet. Eftersom majoriteten av narkotikamissbrukarna har en bakomliggande psykisk eller somatisk sjukdom, anser jag att ansvaret för missbruksvården bör föras över till hälso- och sjukvården.

Tillgången till assisterad läkemedelsbehandling för opiatmissbrukare i Sverige är internationellt sett låg, och köerna till metadonprogrammen är i regel mycket långa. Jag anser att tillgängligheten vad gäller vård och

behandling för personer med missbruksproblem därför måste öka. I dagsläget fattas beslut om eventuell behandling av kommunens tjänstemän genom socialtjänstlagen. Det är en orimlig ordning som gör att många människor tvingas vänta alltför länge på att få den behandling de behöver. Genom att i stället låta hälso- och sjukvårdslagen bli styrande även inom missbruksvården, kan också tillgängligheten till vård och behandling säkras.

Regeringen bör se över dessa frågor och återkomma till riksdagen med förslag.

30. Huvudmannaskap för missbruksvården, punkt 25 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10 och

avslår motionerna

2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:3327 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att sjukvårdens och socialtjänstens insatser för narkotikaberoende personer måste samordnas på ett bättre sätt utifrån individens behov, dels för att effektivisera vården, dels för att göra vården mer likvärdig över landet. I dag är missbruksvården varken tillräckligt prioriterad eller likvärdig och det finns brister i tillgängligheten liksom stora regionala skillnader. Tidig och mer kunskapsbaserad vård tillsammans med en tydligare styrning av resurserna för att öka tillgängligheten anser jag är viktiga komponenter i en framgångsrik missbruksvård. Detta skulle skapa vinster för individen och dess familj men också för samhället i stort.

Regeringen bör därför utreda frågan om ökad statlig styrning för att få en jämlik vård med jämn kvalitet och återkomma till riksdagen med ett förslag.

31. Kvalitetssäkring av HVB-hem, punkt 27 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag konstaterar att kommunerna i dag betalar stora och i många fall orimliga summor till privata HVB-hem som inte förmår leverera önskat resultat och vars verksamhet är svår att följa upp och utvärdera. I nuläget innebär det att många unga och vuxna skickas till HVB-hem som man inte har kontroll över.

Regeringen bör därför utreda hur kvaliteten på HVB-hemmen ska kunna säkerställas samt hur en långsiktig förändring av HVB-hemmens ansvar, struktur och tillsyn ska kunna genomföras och därefter återkomma till riksdagen med ett förslag.

32. Missbrukande kvinnor och deras behandling, punkt 28 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 7 och
2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

Jag anser att våldsutsatta kvinnor inte ska behöva genomgå behandling i samma grupp som sin förövare. Det är därför viktigt att kunna erbjuda behandling mot missbruk för kvinnor i könsuppdelade grupper. Dessutom kan kompetens både vad gäller missbruksproblematik och våld mot kvinnor samlas på ett ställe. På så sätt kan kvinnan få hjälp både med sitt missbruk och att ta sig ur en våldsam relation. Jag anser också att genusperspektivet i missbruksvården behöver förstärkas.

Regeringen bör se över dessa frågor och återkomma till riksdagen med förslag.

33. Tillgång på tvångsvårdsplatser, punkt 29 (M)

av Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2485 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 8 och avslår motion

2015/16:1276 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Vi anser att man bör se över platserna inom tvångsvården av missbrukare.

Regeringen bör därför utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

34. Nationellt kunskapscentrum, punkt 30 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

För att kunna utveckla vården, tillvarata ny forskning och samla kompetens anser jag att möjligheterna att göra om Maria Ungdom i Stockholm till nationellt centrum för kunskap om unga som missbrukar eller riskerar att hamna i missbruk bör ses över.

Regeringen bör därför utreda detta och återkomma till riksdagen med förslag.

Särskilda yttranden

1. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (M)

Cecilia Widegren (M), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Sofia Fölster (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden i motsvarande frågor i betänkandet 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

2. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (SD)

Per Ramhorn (SD) och Carina Herrstedt (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar vi till tidigare ställningstaganden i motsvarande frågor i betänkandet 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Vi vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

3. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (C)

Staffan Danielsson (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i motsvarande frågor i betänkandet 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattning i en reservation.

4. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (L)

Barbro Westerholm (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i motsvarande frågor i betänkandet 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattning i en reservation.

5. Socialtjänstmotioner – förenklad behandling, punkt 31 (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller motionsförslagen hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i motsvarande frågor i betänkandet 2014/15:SoU10 Socialtjänst- och barnfrågor. Jag vidhåller de synpunkter som har framförts i de sammanhangen men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattning i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner väckta med anledning av skrivelse
2015/16:86

2015/16:3325 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning där anhörigas rätt till information, stöd och hjälp betonas samt tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3327 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur ansvaret för missbruksvården kan överföras till hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:84 av Christina Høj Larsen m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nationella samordnarens uppdrag bör utökas till att också omfatta en handlingsplan för att lösa tillgång till boende, sjukvård och skola/förskola för utsatta EU-medborgare som vistas här tillfälligt och deras barn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nationella samordnarens uppdrag måste utgå ifrån ett barnrättsligt perspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:197 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta socialtjänstlagen omfatta dataspelsberoende och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:369 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan med en nollvision för hemlösheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte ska vara möjligt att vråka barnfamiljer innan dessa har ett fullvärdigt

- alternativt boende att flytta till, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att människor efter en rimlig tid ska få ta över bostadskontraktet och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekonomiskt bistånd bör godkännas som inkomst på bostadsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om allas rätt till bostad och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Bostad Först och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:375 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ska se över stödet till barn till missbrukare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra Maria Ungdom i Stockholm till ett nationellt centrum för kunskap om unga som missbrukar eller riskerar att hamna i missbruk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning där anhörigas rätt till information, stöd och hjälp betonas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur kvaliteten på HVB-hemmen ska säkerställas samt hur en långsiktig förändring av HVB-hemmens ansvar, struktur och tillsyn kan genomföras och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genusperspektivet i missbruksvården bör förstärkas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om ökad statlig styrning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:405 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom vad som anförs i motionen om att en översyn behöver göras av de regler i socialtjänstlagen som handlar om akuta placeringar på jourhem som är godkända och utredda av annan kommun så att även de ska kunna räknas som godkända i ett akut skede, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:418 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella riktlinjer för socialtjänsten när det gäller uppföljning av barn som placeras i fosterhem eller på institution samt behovet av en ökad samverkan mellan kommunerna, t.ex. vad gäller att tillse att skolplikten fullgörs, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:435 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hjälpa utsatta EU-medborgare på ett värdigt sätt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:458 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förändrade regler vid adoption och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:541 av Bengt Eliasson och Christina Örnebjär (båda FP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till berörda myndigheter att förorda metoden ”bostad först” inom den kommunala missbruksvården och i vården av psykisk sjukdom och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:543 av Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär (båda FP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma konsekvenserna för kvinnor och barn när djur far illa i misshandelsrelationer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:586 av Hanna Westerén m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av Socialstyrelsens rekommendationer för att upptäcka våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:623 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa en nollvision för antalet unga hemlösa och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:677 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ge vård och behandling till missbrukspatienter och beroende som baseras på vetenskaplig grund i syfte att ge medborgare den säkraste och mest effektiva vården oavsett var i landet de bor, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny indikator angående de skyddade boendenas tillgänglighet för kvinnor med funktionsnedsättning bör läggas till i Socialstyrelsens öppna jämförelser av kommunernas stöd till brottsoffer vid våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:769 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett legitimationskrav för socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:779 av Robert Hannah (FP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett nationellt kunskapslyft genom spetsutbildningar och kompetensutveckling inom hedersrelaterat våld och förtryck för sjuksköterskor, kuratorer, psykologer, socionomer, poliser, jurister och lärare så att de på ett bättre sätt ska kunna jobba med drabbade individer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ungdomar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck inte bör placeras i behandlingshem utan specialistkunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett mellantvång i socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:780 av Robert Hannah (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återvändande terrorister inte utan att ta ansvar för sina brott ska beredas förtur till bostäder genom s.k. sociala kontrakt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner har samma ansvar som staten att motverka våldsbejakande extremism genom bl.a. anmälningsplikt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:787 av Robert Hannah (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda ifall samkönade par vid adoptionsansökningar

diskrimineras av svenska adoptionsförmedlare eller deras lokala partner, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge adoptionsförmedlare i uppdrag att förmedla adoptioner från länder och genom förmedlare där samkönade par accepteras som adoptivföräldrar, och riksdagen tillkännager detta för regeringen

2015/16:792 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att socialnämndens ansvar för alla brottsoffer förtydligas i socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:823 av Carina Ohlsson och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av föreskrifter för att kvinnor och barn ska få stöd i enlighet med socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:842 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:857 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa tillståndsplikt för att bedriva konsulentstöd familjehemsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:860 av Yilmaz Kerimo (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa legitimation för socionomer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:959 av Maj Karlsson m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag på hur de brister som Ivo konstaterat i kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld ska åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att göra en samlad översyn av kommunernas möjlighet att efter tiden på skyddat boende erbjuda bostad till personer som utsatts för våld i nära relationer samt lägga fram förslag på lämpliga åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör förtydligas i lagstiftningen att det ska genomföras en utredning av varje enskilt dödsfall orsakat av en närstående och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord som misstänks ha genomförts efter hot och påtryckningar i en hedersrelaterad kontext ska omfattas av utredningsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att dödsfall som skett utomlands bör omfattas av utredningsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att försök till dråp och mord ska omfattas av utredningsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur det ska kunna skapas tillräckligt med platser på skyddade boenden som är utformade efter de ungas behov och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att missbrukande kvinnor utsatta för mäns våld ska erbjudas behandling i könsuppdelade grupper och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en handlingsplan för inrättandet av resursjourer som har kompetens att ta emot missbrukande kvinnor respektive kvinnor med psykiska funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att sammanställa situationen för papperslösa kvinnor och deras våldsutsatthet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1021 av Eva-Lena Jansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ideellt skadestånd för brottsoffer som ansöker om försörjningsstöd, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1052 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell anmälan för barn som far illa och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1092 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare rutiner för socialtjänstens arbete gällande utredningar av barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1152 av Annicka Engblom m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kvinnojourernas förutsättningar för långsiktig ekonomisk finansiering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla Socialstyrelsens dödsfallsutredningar utifrån varje individuellt fall med tydlig återkoppling till inblandade myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1169 av Cecilia Magnusson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställa spelmissbruk med missbruk av tobak, narkotika och alkohol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att spelberoende bör ingå inom ramen för lagen om vård av missbruk (LVM) och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1176 av Eva Lohman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av hbt-certifieringar av offentligt finansierad omsorg och vård och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1276 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av reglerna för tvångsvård och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1364 av Ola Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en konsekvensbedömning ska göras när patienten ofrivilligt utesluts från sitt substitutionsprogram, vid påtvingade sänkningar av dos eller påtvingad tät besöksfrekvens på narkomanvårdsmottagning som hindrar patienten från jobb eller studier och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1457 av Erik Bengtzboe (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de tröskeleffekter som i dag finns i försörjningsstödet och andra bidrag

ses över med fokus på att underlätta steget från utanförskap till arbete och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1472 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda FP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pappagrupper för nyblivna föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att få män och pojkar att söka stöd och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1482 av Fredrik Malm m.fl. (FP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör samarbeta direkt med länder som Rumänien och Bulgarien och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på EU-kommissionen att öka trycket på länder som Rumänien och Bulgarien att använda avsatta EU-medel och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att akut hjälp ska ges här men att hjälpen inte ska bidra till att hålla människor kvar i tiggeri och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänstens insatser också måste omfatta EU-medborgarnas barn och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolgång i hemlandet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige måste driva på för att alla EU-länder ger sina medborgare nödvändiga intyg, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1742 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att säkra en långfristig och tillräcklig finansiering av landets kvinnojourer och att samarbetet mellan myndigheter och mellan kommuner förbättras, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1804 av Per Ramhorn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att harmonisera anhängigtödet mellan kommunerna så att ett likvärdigt stöd kan erbjudas oavsett kommun och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1860 av Teres Lindberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnojourernas verksamhet ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över anslagen till kvinnojourerna i syfte att stärka deras ekonomiska förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1887 av Rikard Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om aktivt stöd till individer med spelberoende och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1889 av Jan-Olof Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kraven på de organisationer som bedriver konsulentstött familjehemsvård och undersöka möjligheten att ställa krav på certifiering eller auktorisation av dessa och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1988 av Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för att hitta åtgärder som reglerar mobil- och internetanvändning för ungdomar på HVB-hem och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2019 av Markus Wiechel (SD):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2104 av Julia Kronlid (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kostnadsfri parterapi och familjerådgivning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att varje barn som erfar sina föräldrars skilsmässa ska erbjudas särskilt stöd samt att öka kompetensen hos myndigheter och organisationer som möter dessa barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2150 av Åsa Lindestam m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgängliggöra kunskapen om lekterapi till berörda yrkeskategorier och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2186 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hjälpa kommunerna med nationella riktlinjer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2233 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella riktlinjer för vård av barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2256 av Mikael Oscarsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliggörande för landets kommuner att socialtjänsten ska ingripa mot alla former av organiserat barnarbete, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2303 av Beatrice Ask m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordning och effektivisering av insatser för att bryta det utanförskap i geografiskt definierade områden som tydliggjorts av polisen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2304 av Beatrice Ask m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta initiativ på EU-nivå för att sätta press på andra EU-länder att agera mot diskriminering och sociala orättvisor i EU-migranternas hemländer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2305 av Beatrice Ask m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler socialarbetare på fältet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2306 av Beatrice Ask m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler socialarbetare på fältet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2314 av Ewa Thalén Finné och Pia Hallström (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa individualiserade dödsfallsutredningar hos Socialstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2320 av Pia Hallström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontrollera fosterföräldrarnas allmänna lämplighet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2334 av Beatrice Ask m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över stödet till brottsofferjourer och kvinnojourer i syfte att göra det mer långsiktigt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2336 av Beatrice Ask m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av anledningarna till varför myndigheter och yrkesgrupper som har anmälningsskyldighet inte alltid anmäler misstankar om brott och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2397 av Johan Hedin m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur samhället skulle kunna ge stöd till personer som har anhöriga eller vänner som riskerar att utsättas för terrorgruppernas framfart i andra länder, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2430 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur ansvaret för missbruksvården kan överföras till hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hälso- och sjukvårdslagen ska vara styrande inom missbruksvården och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att möjliggöra förenklade biståndsbedömningar inom missbruksvården och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2431 av Annika Qarlsson m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa fler mansjourer, skyddade boenden och liknande verksamheter för män som utsatts för våld i nära relationer, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att säkerställa att personer som utsatts för våld i nära relationer får en fungerande utslussning efter att ha befunnit sig i skyddat boende eller någon liknande verksamhet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för att personer utsatta för våld i nära relationer kan få förtur i bostadsköerna och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för att kvinno- och mansjourerna får en långsiktig och mer stabil finansiering och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2472 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa den övre åldersgränsen för adoptivföräldrar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2480 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra översyn av socialtjänstlagen i syfte att bl.a. införa lagstiftning i denna gällande spelberoendevården som beroendevård och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2482 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en total översyn av socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa en tydligare och bättre arbetsfördelning mellan politik och profession inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under mandatperioden se över och ta fram kvalitetskrav och utbildningskrav för hur Sverige på sikt kan ställa legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under mandatperioden utveckla en strategi för långsiktig personalförsörjning och kompetenslyft för socialtjänsten och dess medarbetare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka samverkan mellan skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst i syfte att inget barn faller mellan stolarna gällande de olika myndigheternas ansvar och skyldigheter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast under denna mandatperiod utveckla en strategi för hur, med, och när vilka barn ska tas om hand och placeras i t.ex. familjehem och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under mandatperioden låta utreda fler hel- och halvprofessionella fosterfamiljer och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alltid ställa frågan och låta systematisk adoption eller vårdnadsöverflyttning vara ett alternativ till långvariga placeringar av små barn och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram riktlinjer för krav på formell kunskap och erfarenhet för att få arbeta med svårt utsatta barn och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de verksamheter som drivs i alternativ regi och som finns via förstärkt familjehemsvård endast ska få bedrivas om de har tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under mandatperioden utveckla en strategi för långsiktig personalförsörjning och kompetenslyft för socialtjänsten och dess medarbetare och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under mandatperioden utveckla metoder för att stärka socionomer och kuratorer i sitt yrkesansvar, bl.a. genom att kvalitetssäkra dem som legitimationsyrken, och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjd kvalitet genom bl.a. en tydligare ansvarsfördelning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera social rörlighet och riva utanförskap och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt tillsyn av socialtjänsten och följdåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett krav på kommunerna att erbjuda föräldrar deltagande i minst ett föräldrastödsprogram under barnets uppväxt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2485 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över platserna inom tvåångsvården av missbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2543 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att familjer och företagare i jordbrukssektorn mot ersättning ska kunna erbjuda kommuner och landsting grön omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2567 av Roland Utbult m.fl. (KD):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fri rörlighet och fattiga EU-medborgare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om se över frågan om hur man undviker sammanbrott som resulterar i omplacering av barn och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga vårdnadsöverflyttning eller adoption när placeringen har pågått en viss tid och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommunernas ansvar för barn som omhändertagits och drabbats av vanvård och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att alla föräldrar vid en separation erbjuds ett samarbetsamtal och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om adoptivförälders ålder och tillkännager detta för regeringen.
82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka trösklarna till familjerådgivningen och tillkännager detta för regeringen.
83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör finnas minst en familjecentral i varje kommun och tillkännager detta för regeringen.
85. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om modellen ”bostad först” och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2569 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka trösklarna till familjerådgivningen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att alla föräldrar vid en separation erbjuds ett samarbetsamtal, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om separationsteam och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2570 av Thomas Finnborg (M):

- Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsstöd för familjehemsplacerade barn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2657 av Cecilia Widegren (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående under mandatperioden göra en förändring av socialtjänstlagen enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2686 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om familjens roll för det brottsförebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2687 av Sofia Damm (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en statlig översyn för att komma till rätta med problemen inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ett ökat ansvar för krisen inom socialtjänsten genom att exempelvis ta fram en nationell handlingsplan för att kunna förbättra kvaliteten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera frågan om att införa legitimation för socialsekreterare med exempelvis lång erfarenhet och andra kvalifikationer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta särskilda specialisttjänster för socionomer med lång yrkeserfarenhet och vidareutbildning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs mer sakkunnig personal på exempelvis Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg för att kunna ge stöd till landets socialsekreterare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2780 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten oftare bör väcka frågan om huruvida familjehemsplacerade barn bör bli föremål för vårdnadsöverflyttning eller adoption och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska utveckla sin tillsyn till att även omfatta hur kommunerna fullgör sin egenkontroll, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsammans med huvudmännen utveckla ett system för att stärka

kommunernas egenkontroll av verksamhet i såväl kommunal som privat regi och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2868 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunna dra in försörjningsstöd för missbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2876 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande Inspektionen för vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2967 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunen bör göras skadeståndsansvarig när ett barn eller en ungdom som har omhändertagits av sociala myndigheter drabbas av vanvård eller andra övergrepp, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2978 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mottagande med familjen i centrum och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om familjens betydelse för barns och ungas uppväxtvillkor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att familjesäkra politiken och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3052 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur socialtjänstlagen kan förtydligas för att lyfta fram kommunernas skyldighet att erbjuda stöd med inriktning mot reguljär arbetsmarknad åt personer med psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa samt personer som uppbär försörjningsstöd, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa skärpta krav på medicinsk och pedagogisk grundutredning av omhändertagna barn och ungdomar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3072 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler socialarbetare i yttre tjänst och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3095 av Paula Bieler m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skjuta till extra resurser till Socialstyrelsen för att utreda hur andelen förstagångsföräldrar som genomgår föräldrautbildning kan öka och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3099 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personer som lyckats bryta sig loss från ett liv under hedersrelaterat förtryck tilldelas kontaktpersoner av socialtjänsten som ska ge fortsatt stöd och följa upp etablerandet i majoritetssamhället och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklat föräldrastöd med särskild inriktning på att lära föräldrar med bakgrund i hederskulturer hur de bör agera för att vara goda föräldrar i enlighet med svenska värderingar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3101 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över socialtjänstlagen för att införa tydliga nationella prestationskrav i samband med utbetalning av försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda högre försörjningsstöd till de som väljer att deltidsarbeta men inte får en lön som överstiger ett 100-procentigt försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra samhällstjänster för dem som saknar arbete, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3245 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hjälp till fattiga EU-medborgare i deras hemländer genom EU-finansierade samarbetsprojekt i syfte att bygga upp fungerande socialtjänst på plats och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sanktioner för medlemsstater i EU vid allvarliga underlåtelser av ansvaret för utsatta medborgare och i de fall då det råder strukturell diskriminering av minoritetsgrupper och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
31. Socialtjänstmotioner - förenklad behandling		
2015/16:197	Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)	1
2015/16:369	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	2, 5 och 6
2015/16:375	Karin Rågsjö m.fl. (V)	1
2015/16:405	Gunilla Nordgren (M)	
2015/16:418	Gunilla Nordgren (M)	
2015/16:435	Edward Riedl (M)	
2015/16:458	Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S)	
2015/16:541	Bengt Eliasson och Christina Örnebjär (båda FP)	
2015/16:543	Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär 2 (båda FP)	
2015/16:677	Lotta Olsson (M)	
2015/16:769	Krister Hammarbergh (M)	
2015/16:823	Carina Ohlsson och Agneta Gille (båda S)	
2015/16:857	Teresa Carvalho m.fl. (S)	
2015/16:860	Yilmaz Kerimo (S)	
2015/16:959	Maj Karlsson m.fl. (V)	4 och 5
2015/16:1021	Eva-Lena Jansson (S)	
2015/16:1052	Lotta Olsson (M)	
2015/16:1152	Annicka Engblom m.fl. (M)	4
2015/16:1169	Cecilia Magnusson (M)	1 och 2
2015/16:1364	Ola Johansson (C)	
2015/16:1887	Rikard Larsson m.fl. (S)	
2015/16:1889	Jan-Olof Larsson (S)	
2015/16:1988	Lotta Finstorp och Elisabeth Svantesson (båda M)	
2015/16:2019	Markus Wiechel (SD)	33
2015/16:2104	Julia Kronlid (SD)	1 och 2
2015/16:2233	Per Ramhorn m.fl. (SD)	16
2015/16:2314	Ewa Thalén Finné och Pia Hallström (båda M)	

2015/16:2320	Pia Hallström (M)	
2015/16:2431	Annika Qarlsson m.fl. (C)	15 och 16
2015/16:2472	Åsa Coenraads (M)	
2015/16:2480	Cecilia Widegren m.fl. (M)	
2015/16:2482	Cecilia Widegren m.fl. (M)	3, 8–10, 12, 13, 17 och 20
2015/16:2543	Per Ramhorn m.fl. (SD)	
2015/16:2568	Emma Henriksson m.fl. (KD)	66–68, 80 och 85
2015/16:2570	Thomas Finnborg (M)	
2015/16:2657	Cecilia Widegren (M)	2
2015/16:2687	Sofia Damm (KD)	4
2015/16:2780	Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, FP)	2
2015/16:2967	Roland Utbult (KD)	
2015/16:3052	Anders W Jonsson m.fl. (C)	2
2015/16:3101	Markus Wiechel (SD)	1 och 2